

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE SOCIALE ȘI ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 37.014(480+569.4)(043.2)

DASMAN EL - FAHEL

FINLANDA ȘI ISRAEL: O ANALIZĂ COMPARATĂ
A POLITICII STRATEGICE DE EDUCAȚIE

SPECIALIZAREA: 562.01 – Teoria și metodologia relațiilor internaționale și a diplomației

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

Chișinău, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale Științe Sociale și ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova.

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Roșca Simion, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

COMISIA DE ÎNDRUMARE:

Beniuc Valentin doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova;

Sacovici Vasilii doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

Roșca Ludmila doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

COMISIA DE DOCTORAT:

Cebotari Svetlana dr.hab.în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova - *președinte;*

Roșca Simion doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI - *conducător științific;*

Sacovici Vasilii doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova - *referent;*

Kruglașov Anatolii doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, șef Departamentul Politologie și Administrația Publică, Universitatea Națională „Yurii Fedkivici”, Cernăuți, Ucraina, - *referent;*

Pîrțac Grigore doctor în științe politice, conferențiar universitar, decan, Universitatea de Studii Europene din Moldova - *referent.*

Susținerea va avea loc la data de **30 martie 2023, ora 14.00**, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității de Stat, str. Ialoveni, 100, Institutul de Administrare Publică, sala 301.

Teza de doctorat și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md). Rezumatul a fost expediat la data de 25 februarie 2023.

Conducător științific:

Roșca Simion, doctor în filosofie, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Autor:

Dasman El-Fahel

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	21
BIBLIOGRAFIE	26
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEZĂ	30
ADNOTARE	32

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Politica educațională din țările dezvoltate din lume, inclusiv și Israel, este un sistem de valori și norme formulate de guvern în parteneriat cu societatea locală/civilă și care determină norme și doctrine organizaționale și elaborează proceduri și plan-cadrul pentru realizarea acestora. Rolul statului în elaborarea unei politici educaționale optime și a imaginii dorite în formularea identității indivizilor în societate, este exprimat prin definirea scopurilor întregului sistem de învățământ. Comparațiile internaționale ale realizărilor învățării sunt un domeniu încărcat din punct de vedere politic și social, care trezește dezbateri publice puternice în multe țări. Amploarea și puterea acestor dezbateri crește cu cât locul țării este mai scăzut/jos în topul realizărilor internaționale. Niciuna dintre țările care participă/organizează la diferite teste nu este mulțumită de realizările elevilor lor. Chiar și acele țări în care realizările sunt în fruntea clasamentului, de exemplu Finlanda, Singapore și altele. Intensitatea dezbaterilor crește și mai mult atunci când guvernul și societatea conștientizează nivelul scăzut al acestor realizări, dar fără niciun succes în a face schimbări care să îmbunătățească și să arate rezultate strategice de-a lungul anilor. Prin urmare, factorii de decizie, atât din punct de vedere doctrinar-profesional, cât și din punct de vedere al legislației guvernamentale, caută soluții care să stimuleze bugetele și investițiile în favoarea promovării elevilor în toate sistemele de învățământ locale. Guvernul israelian ani de zile a organizat mai multe dezbateri despre modul corect de valorificare a realizărilor studenților, dar fără prea mult succes. Contribuția unei schimbări a percepțiilor asupra politicii educaționale va permite atât îmbunătățirea sistemelor locale, cât și dezvoltarea relațiilor internaționale cu alte țări. Analiza abilităților și punctelor forte ale sistemului de învățământ israelian, dar și din țările dezvoltate ale lumii, arată, că există, atât valori organizaționale, cât și capacitatea de exploatare a personalității, care pot contribui la îmbunătățire. Prin urmare, relevanța acestui studiu se concentrează pe eforturile și acțiunile de schimbare a politicii educaționale generale, începând cu schimbările percepționale ale paradigmelor despre politica educațională dorită în Israel.

Scopul și obiectivele cercetării se concentrează pe examinarea și analiza sistemului educațional al ambelor țări: Israel și Finlanda, pe evaluarea mecanismelor, avantajelor și dezavantajelor fiecărui sistem. Toate acestea pentru a evalua semnificația succesului sistemului finlandez, impactul acestuia asupra societății și economiei, și mai ales pentru adaptarea tinerei generații la cerințele de competiție ale secolului XXI. **Scopul** investigației poate fi atins prin satisfacerea obiectivelor legate de patru factori principali: statutul educației în țară, politica educațională, statutul profesorului și programele de învățământ, care pregătesc cursantul pentru secolul XXI. Scopul va fi atins doar atunci când vor fi satisfăcute următoarele **obiective**: analiza ideologiei, a considerațiilor politice și a politicii care stau la baza conduitei și priorității naționale în Finlanda și Israel; cunoașterea structurii serviciului educațional din ambele țări; identificarea componentelor politicii educaționale în strategia de conducere, stilul de management, nivelul de autonomie acordat funcționarilor; revizuirea și definirea statutului profesiei didactice; evaluarea calității predării, analiza proceselor de evaluare, selectarea și instruirea continuă a personalului didactic, interpretarea caracteristicilor condițiilor prealabile pentru integrarea în domenii profesionale conform cerințelor secolului XXI; analiza proceselor decizionale și considerentele de selecție a curriculum-

mului în ambele țări; analiza caracteristicilor curriculei care se potrivește cu dezvoltarea deprinderilor și abilităților adaptate momentului actual.

Ipoteza cercetării. Există o interconexiune între variabilele de cercetare care includ politicile educaționale exprimate în statutul educației în Israel și Finlanda, și politicile de management, paradigmele privind curricula, autonomia managerială pentru adoptarea deciziilor și aplicarea proceselor. Autorul presupune, că succesul sistemului educațional din Israel depinde de reglementarea adecvată, dirijată profesional, fără presiuni și șocuri politice și bugetare.

Studiul se concentrează pe analiza comparată a sistemului de învățământ israelian și finlandez, cu intenția de fertilizare reciprocă a diferitelor abordări ale structurii organizaționale a sistemelor de învățământ, evaluarea realizărilor, dezvoltarea personalului didactic și dezvoltarea curriculei. În capitolul 3 se face referire specifică la politica procedurală a sistemului educațional din Republica Moldova pe care o adoptă administrația moldovenească pentru a îmbunătăți sistemul de învățământ și a întări capacitatea umană, economică și națională, de a face față exodului de creiere, îmbunătățind, în același timp, competitivitatea învățământului superior în condițiile internaționalizării.

Politicile sistemului de învățământ ale țărilor din secolul al XXI-lea este o problemă publică care privește lumea cercetării timp de două decenii. Sistemele educaționale din Finlanda și Israel par a fi „opuse”, dar, totuși, pot fi analizate cu aceleași instrumente și apreciate în baza acelorași indici. Cercetătorul realizează o analiza comparată a politicii strategice din sistemele de învățământ a Finlandei și a statului Israel, din perspectiva posibilităților de aplicare în practică.

Baza teoretico-metodologică. În procesul cercetării politicii educaționale din Israel și Finlanda, au fost utilizate și surse de încredere din fiecare țară aparte: Biroul Central de Statistică, Almog Barkat & Dan [2], Ben David [4], Carlitz & Keshet [6], Dagan-Buzaglo [7], Fox et al [9] – Israel; Statistica Finlanda, Merilainen et al [43], Aho et al [23], Tanner [55], Morgan [45], Leijola [40], Saloviita [52] și Sahlberg [15]. Pentru a învăța din sistemele educaționale performante din lume, autorul a utilizat experiența Marii Britanii, SUA, Canadei, Chinei, Singapore, dar și a Republicii Moldova: Yuan [56]; Zhu [57]; Tanner [55]; Ramirez et al [53]; Ochs & Phillips [48]; Mundy [46]; Liang et al [42], Anatolii Grimalschi [38], Putină N. [50] și mulți alții. În ultima parte a tezei, pentru a oferi soluții opționale în problema de cercetare, am căutat exemple de coping care sunt similare sau apropiate de problema actuală de cercetare.

Analiza informației, metodologia aplicată din următoarele surse: politicile, strategiile, tendințele și procesele globale din domeniul educației și analiza lor de către cercetătorii internaționali din domeniu, precum Adamali et al [22], Dervin et al [30], Eyal [8], Dagan-Buzaglo [7], Carmoy [26], Brauch [24] și, Hogan et al [37], care au susținut din această perspectivă, educația și procesele de formare pentru provocările secolului XXI. Pentru a avea o trecere în revistă cuprinzătoare a schimbărilor din sistemele de învățământ și adoptarea metodelor de predare, actualizarea conținuturilor de învățare și bugetarea sistemelor educaționale, cercetătorul a utilizat lucrările lui Burbules et al [25], Takayama [52], Dale [28] și Adam [21]. În analiza problemelor privind corelațiile necesare dintre stat și sistemul educațional, autorul a apelat la lucrările lui Fullan [32], Hay [36], Schriewer & Martinez [51].

Suportul științifico-teoretic. Analiza informației, metodologia aplicată din următoarele surse: politicile, strategiile, tendințele și procesele globale din domeniul educației și analiza lor de către cercetătorii internaționali din domeniu, precum Adamali et al [22], Dervin et al [30], Eyal [8], Dagan-Buzaglo [7], Carmoy [26], Brauch [24] și, Hogan et al [37], care au susținut din această perspectivă, educația și procesele de formare pentru provocările secolului XXI. Pentru a avea o trecere în revistă cuprinzătoare a schimbărilor din sistemele de învățământ și adoptarea metodelor de predare, actualizarea conținuturilor de învățare și bugetarea sistemelor educaționale, cercetătorul a utilizat lucrările lui Burbules et al [25], Takayama [54], Dale [28] și Adam [21]. În analiza problemelor privind corelațiile necesare dintre stat și sistemul educațional, autorul a apelat la lucrările lui Fullan [32], Hay [36], Schriewer & Martinez [53].

Teza inițială, plasată la baza cercetării, este: fiecare țară care dorește să mențină o linie competitivă în raport cu vecinii săi, din apropiere și din depărtare, trebuie să stabilească o politică educațională ordonată și inovatoare, care să satisfacă nevoile economice, ocupaționale, industriale, tehnologice a tuturor cetățenilor, chiar și din sistemul de întreținere a angajaților și funcționarilor. Mundy [46], dar și Resnik [14], Adam [21] și alții sunt unii dintre cercetătorii și experții care interpretează dinamica globală cauzată de globalizare și influența acesteia asupra liniilor de politici. Acești cercetători și alții conectează globalizarea cu fluxurile educaționale și cu politica educațională.

Politica educațională, influențele, fluxurile în educație și definițiile sunt prezentate de două direcții educaționale principale. Prima este meritocrația în educație, iar sursa ei oferă o viziune socio-politică în care cei cu putere sunt aleși sau numiți în rolurile lor pe baza capacității lor. Prin urmare, statele decretează, prin sistemele lor educaționale, cultivarea abilităților indivizilor, astfel încât aceștia să-și poată ocupa rolurile necesare pentru a conduce statele și zonele lor civile. A doua abordare este constructivismul (sau structurarea cunoștințelor), în care se argumentează că fiecare activitate mentală se bazează pe construirea cunoștințelor și a abilităților. Daun [29, p.7] a rezumat că constructivismul (în educație) este o teorie care explică modul în care se dobândesc cunoștințele [29, p.7]. Aceasta subliniază rolul elevilor în procesele de învățare și încurajează învățarea activă. Învățarea are loc printr-un proces, care prin structurarea cunoștințelor educă responsabilitatea cursanților pentru acestea. Autorul susține că ambele abordări sunt importante și se recomandă integrarea lor în sistemele educaționale. Experiența acumulată în cei 27 de ani dedicați sistemului de învățământ îi permite autorului să justifice multiplu teza: sistemului educațional i se cere să integreze atât credința în abilitățile cursanților, cât și nevoia de a „construi cunoștințe” pentru a-și dezvolta abilitățile. Dale [28] susține că reformele în educație sunt cea mai mare prioritate a majorității țărilor, dar în ciuda creșterii mari a cheltuielilor pentru educație (conform UNESCO, în 2019 cheltuielile mondiale pentru educație au fost de 2 trilioane USD) și în ciuda eforturilor ambițioase de schimbare, performanța în multe sisteme de învățământ aproape că nu s-a schimbat în ultimele decenii.

Metodologia cercetării. Aplicarea analizei comparate în cercetarea sistemelor de învățământ între diferite țări ne conduce către înțelegerea interdisciplinarității. Astfel, autorul a decis să utilizeze diverse tehnici și metode științifice adaptate unei acesteia. În primul rând, în capitolul de revizuire a literaturii au fost trecute în revistă teoriile, modelele, avantajele și dezavantajele paradigmatelor educaționale naționale la

nivel mondial, toate influențate și conectate la globalizare. Din liniile de politică, autorul a decis să axeze pe patru principale, care reprezintă variabilele de cercetare. În procesul investigației autorul a folosit: compararea cantitativă, analiza și sinteza rezultatelor cercetării, rapoarte periodice, analiza studiilor, realizate al nivel național de către guvernele din Israel și Finlanda; monografiile și articole, semnate de cercetători și lideri de opinie; analiza datelor statistice și utilizarea abordării inductive pentru a concluziona de la un datum la toate celelalte date. În plus, autorul a adăugat un chestionar cantitativ pentru sondaj pentru a ilustra situația angajaților din domeniul educației din Israel cu privire la variabilele cercetării, pentru a avea opinii suplimentare care să confirme sau să infirme concluziile cercetării. Chestionarul a fost distribuit la 156 de echipe educaționale în diferite roluri de predare, conducere și supervizare.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute reiese din obiectivul principal al investigației de a racorda sistemul de învățământ din Israel la cerințele și condițiile secolului XXI. Variabilele selectate sunt: a) statutul educației în context economico-social, b) metode de evaluare și testare în sistemul de învățământ, c) adaptarea curriculei la secolul XXI, d) statutul de profesor și cursul său de formare. Tendințele, legislația, politica și influențele din fiecare țară au fost analizate în mod interdisciplinar pentru fiecare variabilă. În acest context, sunt prezentate experiențele statelor care au depășit starea de subzistență și s-au aliniat în rândul statelor dezvoltate. Autorul menționează că aproximativ 50 de ani în urmă, Singapore, Canada și Finlanda aveau sisteme de învățământ eșuate. Finlanda avea una dintre cele mai slabe economii din Europa, iar Singapore trecea printr-un război. Actualmente, acestea sunt unele dintre cele mai proeminente puteri educaționale din lume, deoarece reforma și strategiile educaționale au vizat: 1) adaptarea mediului de învățare la cerințele secolului XXI (punând accent pe educația profesională, tehnică și matematică); (2) creșterea numărului de absolvenți ai sistemului de învățământ (primar, gimnazial și universitar); (3) formarea personalului didactic și îmbunătățirea calității predării; (4) îmbunătățirea poziției relative la testele internaționale. În baza analizei experiențelor pozitive autorul notează că unele țări pun problema educației în lista priorităților naționale, dar nu acționează cu adevărat pentru a modela cultura țării prin valorile educației, atât ale individului, cât și ale națiunii. Politicile educaționale ale Israelului și Finlandei sunt revizuite și analizate pentru a identifica particularitățile fiecărui sistem și pentru a găsi soluții pentru dezvoltarea sistemului israelian. Puterea sistemului de învățământ și capacitatea sa de performanță provin, în primul rând, din legislația care îl reglementează. Complexitatea societății israeliene și textura sa umană diversă se reflectă în sistemul de învățământ.

Din analiza liniilor de politică a celor două țări, autorul înțelege că ele se referă la un rol substanțial diferit a sistemului de învățământ. În articolul: „Avantajele comparative ale sistemului de învățământ internaționalizat” autorul descrie diferența de statut și rol al educației. Legătura dintre sisteme, sincronizarea curriculei și aspectului cultural al dezvoltării elevului sunt notabile în politica generală de evaluare și metode de testare a elevului din Finlanda. Accentul pus pe dezvoltarea gândirii independente în contexte sociale și personale înlocuiește evaluarea numerică în Israel. Ca parte a strategiei culturale și social-politice, finlandezii investesc mult în dezvoltarea calității omului ca cetățean și în valoarea egalității pentru toți și, prin urmare, creează o societate deschisă și egalitară care să contribuie la dezvoltarea economiei locale. Acest spirit de gândire și percepție îi determină să adopte o politică de evaluare mai empatică,

care include gândire și accent pe termen lung. Este o direcție politică dovedită și în teste internaționale.

Relevanța tezei de doctor în științe politice este susținută și de analiza succintă a sistemului de învățământ din Republica Moldova, îndeosebi a Programului „Moldova 2030”, în cadrul căruia administrația și managerii de programe susțin teza, în conformitate cu care întărirea statutului educației va contribui la dezvoltarea durabilă a economiei și la reziliența națională, iar implicațiile sale sociale vor stimula ocuparea. Reforma educației și învățământului în Republica Moldova a început cu o abordare sistemică a structurii de formare, care evidențiază următoarele grupe de vârstă: (1) învățământul primar; (2) gimnaziu; (3) liceu; (4) învățământul profesional, vocațional; (5) studii superioare. Calitatea puterii de predare este, de asemenea, subliniată (figura 3.4) în teză.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. În baza analizei de conținut a mai multor lucrări științifice, în care sunt expuse cerințele secolului XXI față de educație și sistemul de învățământ, autorul subliniază că în ultimele două decenii la nivel mondial sunt atestate procese, care accentuează tendința globală în toate domeniile vieții social-politice. Acestea influențează economia, societatea, administrația statului, cultura, obiceiurile și chiar viața cotidiană a tuturor locuitorilor. Caracteristica, definirea unor noțiuni, sintagme precum: globalizarea, corelația dintre politica educațională și economie, prezentarea și evaluarea politicilor și strategiilor de dezvoltare a economiei și a educației etc. - constituie aportul autorului la dezvoltarea teoriei politice contemporane. Autorul dezvoltă ideea lui Adamali, Cffev & Safdar [22] menționând că reforma sau schimbarea strategică în lumea educației sau în instituția de învățământ este un proces complex. Succesul sau eșecul acestuia depinde de „jocul reciproc” al caracteristicilor schimbării și de mediul educațional pe care doresc să-l schimbe. Pe de altă parte, depinde de interacțiunea dintre domeniul educațional și administrația locală, responsabilă pentru stabilirea politicii.

Structura și volumul tezei. Lucrarea se constituie din introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 275 de surse, 9 tabele, 24 figuri și 12 anexe. Volumul lucrării este de 173 pagini de text de bază.

Aprobarea rezultatelor. Concluziile investigației au fost expuse într-un capitol din monografia colectivă: „Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate”, în 8 articole publicate în reviste științifice din Republica Moldova, România, Israel, în 9 articole publicate în culegerile, editate în baza conferințelor științifico-practice internaționale din Moldova.

Cuvinte cheie: calitatea în educație, politica educațională, control pedagogic, dezvoltarea personalului didactic, strategie educațională, internaționalizare, sisteme educaționale, serviciu educațional, cooperare strategică, analiza curriculară.

CONȚINUTUL TEZEI.

Introducerea include relevanța temei, scopurile, obiectivele și ipoteza cercetării. Autorul definește și justifică aplicarea metodelor de cercetare, apreciază relevanța rezultatelor cercetării pentru soluționarea problemei evidențiate.

În **Capitolul I „POLITICA ȘI STRATEGIA EDUCAȚIONALĂ, TENDINȚE ȘI PROCESE”** sunt evidențiate tendințele, liniile de politică și strategie educaționale în era globalizării. Autorul menționează că în ultimele două decenii în lume au loc procese ca-

re influențează economia, societatea, administrația statului, cultura, obiceiurile și chiar viața cotidiană a tuturor locuitorilor[25]. În acest capitol sunt definite noțiuni, sintagme precum: globalizarea, corelația dintre politica educațională și economie, prezentarea politicilor și strategiilor de dezvoltare a economiei și a educației, a mai multor savanți, printre care: Daun [29], Flood [31], Ochs [48], Mundy [46], Adamali, Cffev & Safdar [22]. Este dezvoltată teza lui Daun despre globalizare, care elimină granițele politice și permite tranziția rapidă a serviciilor și produselor, a capitalului uman și financiar, a circulației informațiilor și ideilor populației. între țări [25]. La rândul său Flood [31] consideră că globalizarea creează o societate umană mai uniformă, în care societățile, culturile și țările se regăsesc în relații de interdependență. Ochs [48, 326 p.] adaugă chiar că țările, comunitățile, companiile economice și indivizii din întreaga lume au creat legături strânse între ele; economiile, culturile și mișcările politice sunt integrate; iar oamenii se comportă ca și cum întreaga lume ar fi o singură unitate. Prin urmare, unii chiar numesc lumea de astăzi „*sat global*” [54]. Mundy [46, 4 p.] se referă la aspectul economic și explică că însăși mișcarea capitalului, produselor, oamenilor și ideilor creează un fel de design de realitate a geografiei globale, a activității umane și pune noi provocări individului în relațiile cu comunitatea și cu țara sa.

Corelate cu problemele întâlnite în sistemul educațional, caracteristicile globalizării, sunt importante pentru a înțelege și satisface cerințele secolului XXI. Totodată atingerea acestui obiectiv depinde de interacțiunea tuturor elementelor sistemului educațional și administrația locală, responsabilă pentru stabilirea politicilor în domeniu. Pentru a ilustra raportul dintre educație și administrația publică, și semnificația acestuia pentru dezvoltarea comunității, autorul studiază și prezintă experiența mai multor state. Acum 50 de ani, Singapore, Canada și Finlanda aveau sisteme de învățământ eșuate. Finlanda avea una dintre cele mai slabe economii din Europa, iar Singapore suferea de un război civil. Astăzi, acestea sunt unele dintre cele mai proeminente puteri educaționale din lume, concluzie susținută de Fullan [31], care adaugă că educația și statutul cultural din fiecare țară este un rezultat al politicii strategice înrădăcinate în cultură. În același context, Brauch [24] notează în articolul său că unele țări plasează problema educației în lista priorităților naționale, dar nu acționează cu adevărat pentru a modela cultura țării prin valorile educației, atât ale individului, cât și ale națiunii.

Valorificând experiența pozitivă a statului Singapore, autorul apreciază programul: „Școli gânditoare, națiune care învață”, scopul căruia a fost: pregătirea sistemului de învățământ pentru secolul XXI, concretizat în obiectivele: (1) adaptarea mediului de învățare la calitățile cerute în secolul XXI (punând accent pe educația profesională, tehnică și matematică); (2) creșterea numărului de absolvenți ai sistemului de învățământ (primar, gimnazial și universitar); (3) formarea personalului didactic și îmbunătățirea calității predării; (4) îmbunătățirea poziției relative a Singapore la testele internaționale [53]. Planul național pe cinci ani a arătat că este necesară o schimbare semnificativă în problema forței de muncă din predare. Autorul descrie și modelele aplicate în Canada și China.

Asimilarea, dar mai ales aplicarea acestor experiențe, a determinat autorul să definească, să interpreteze fluxurile și influențele politicilor educaționale, interacțiunea instituțiilor de învățământ cu statul. În acest context, utilizează tezele lui Takayama [54 care apreciază proiectarea politicii educaționale ca un instrument al politicii

statului, activat prin transmiterea de mesaje care creează în cele din urmă gândurile publice și calitățile sociale. În discuție autorul îl implică pe Carmoy [26], în opinia căruia politica educațională exprimă sistemul de valori și normele formate de societate cu referire la modul în care liderii săi văd următoarea generație de cetățeni. Astfel, politica va determina, de obicei, aranjamentele, procedurile, normele și cadrele pentru a realiza ideile și percepțiile educaționale stabilite de liderii politici [19, 7]. Sfera și intensitatea dezbaterilor pe aceste subiecte se intensifică cu cât țara este cotate mai jos în tabelul internațional al rezultatelor. Prin urmare, autorul se întreabă: Ce este politica educațională?

Politicele educaționale ale Israelului și Finlandei sunt revizuite și analizate cu scopul identificării caracteristicilor particulare ale fiecărui sistem, pentru a oferi soluții sistemului educațional israelian, aflat în proces de modernizare [16]. Puterea sistemului de învățământ și capacitatea sa de performanță provin din legislația, în baza căreia sunt abordate și soluționate problemele. Complexitatea societății israeliene și textura sa umană diversă se reflectă în sistemul său de învățământ. Eterogenitatea sistemului de învățământ se exprimă în diferite straturi din structura și bugetul acestuia, în existența mai multor tipuri de sisteme de învățământ adaptate la diferitele sectoare.

Metodologia aplicată în acest capitol permite revizuirea politicii educaționale din Israel și Finlanda. Sunt spuse investigației structura sistemului educațional din Israel, straturile și caracteristicile structurale ale acestuia. Straturile sistemului educațional, definite încă de la înființarea statului, continuă să fie acceptate, cu mici corecții, până în prezent. Este vorba despre instituțiile de învățământ pe „secțiunea de vârstă”, și pe etape de educație. Potrivit Ministerului Educației [12; 44], în cadrul împărțirii sistemului israelian pe vârste există patru etape de educație: învățământul pre-primar, învățământ elementar, studii medii: licee și licee (clasele a VII-a - a XII-a), învățământ postliceal și învățământ superior – terțiar (învățământ superior academic, formare profesională), stratul suplimentar este de statut juridic.

Politica și sistemul educațional din Finlanda sunt revizuite în mod obiectiv, cu puține critici, și sunt prezentate avantajele și dezavantajele acestuia. Politica națională conduce strategia pe un an lung cu mai multe școli politico-teoretice-filosofice care se aplică în toate domeniile vieții, dar mai ales în politica educațională [23]. Ideea responsabilității guvernamentale pentru sistem este exprimată în sistemul de finanțare publică pentru toate nevoile financiare ale sistemului de învățământ. Responsabilitatea pentru „oferirea” educației, clădirilor și finanțării este împărțită între stat și autoritățile locale sau alți furnizori de educație. Această valoare socială este exprimată prin includerea deplină a tuturor populațiilor rezidente, imigrante și cetățenești, indiferent de sex, sector sau religie. Scopul educației pentru imigranți este identic cu cel al rezidenților: egalitate, bilingvism și multiculturalism. Sistemul este construit astfel încât rețeaua instituțiilor de învățământ să acopere întreaga țară. Tineretul studios se poate înscrie în licee, universități sau în instituțiile de învățământ profesional din toată țara.

Capitolul II „POLITICA EDUCAȚIONALĂ ÎN ISRAEL ȘI FINLANDA. Studiu comparat” pune în evidență modelul educațional al Finlandei, apreciat ca un sistem de învățământ avansat, de aproximativ două decenii, lider în testele internaționale, cunoscut prin abordarea educațională a inovației și dezvoltării de instrumente și modele avansate. Produsele sale de investiții sunt prezentate în schimbările economi-

ce însoțitoare [43; 53]. Sistemul educațional israelian, cunoscut pentru inovația sa tehnologică, medicală și prin statutul său național, și global, apreciat la un nivel scăzut fără precedent și plasat la nivel scăzut în clasa și scara de reformă a OCDE. Pentru a spori valoarea investigației, autorul a selectat patru variabile principale de comparație: statutul educației în context economico-social, metodele de evaluare și testare în sistemul de învățământ, adaptarea curriculei la cerințele secolului XXI, statutul de profesor și cursul său de formare. Tendințele, legislația, politica și influențele din fiecare țară au fost analizate în mod interdisciplinar pentru fiecare variabilă.

Analiza statutului educației în context economico-social din Finlanda i-a permis autorului să evidențieze liniile politicii financiare a cheltuielilor guvernamentale, constatând că în Finlanda investiția bugetară în educație este mare, dar nu fără precedent. În plus, în analiza cheltuielilor private pentru educație se constată că sunt foarte mici. Aho et al [23] explică faptul că Finlanda lucrează după o linie politică uniformă care vizează aplicarea educației obligatorii pentru toți cetățenii. În principiu, educația ne-formală este, de asemenea, gratuită și finanțată de autoritățile locale. Prin urmare, familia nu trebuie să-și facă griji cu privire la un buget familial și privat, cu excepția cheltuielilor minime, nu va exista niciun cost. Potrivit site-ului economic – statistic <https://www.ceicdata.com/>, cheltuielile private în ultimii 20 de ani reprezintă aproximativ 0,4% din procentul de cheltuieli generale pentru învățământ (inclusiv învățământul terțiar – învățământul în institutele de învățământ superior).

Descifrarea corelației dintre educație și ocupare este însoțită de sistematizarea datelor actualizate, iar analiza arată că procentul de angajați crește constant din 2010 (cu o ușoară scădere în 2020 din cauza pandemiei de COVID-19). Potrivit Halinen & Jarvinen [33], Merilainen et al [43], și Hancock [34], aceasta se datorează faptului că formarea profesională și formarea pentru cariera ocupațională sunt populare în Finlanda și atrag o mulțime de oameni de diferite vârste. Tinerii care au absolvit școala generală și studiază pentru licența, precum și adulții care sunt interesați să-și actualizeze abilitățile și să-și dezvolte capacitatea de a îndeplini viața profesională, de a aplica la formarea profesională și de a-și îmbunătăți capacitatea de integrare pe piața muncii. Astfel, în 2021, 72% dintre toți elevii de liceu (ISCED 3) din Finlanda studiază în formarea și învățământul profesional, în timp ce în țările OCDE data paralelă este de 42%. Astfel, politică educațional-ocupațională a condus Finlanda la un nivel ridicat de productivitate pe piața forței de muncă și la sporirea veniturilor din exporturi [30]. Creșterea produsului a inclus modificări ale capitalului fizic, aportului de muncă, inventarului de capital uman și productivității totale. Fertilitatea și productivitatea sunt indici de eficiență și pot fi definiți ca „numărul de ore” pe care le produce o unitate de muncă sau de echipament. Productivitatea este calculată ca raport între producție și forța de muncă și investiția de capital. Până în 2020, Finlanda a fost una dintre cele mai avansate țări în ceea ce privește nivelul său de productivitate, ceea ce indică procese de educație și formare eficiente și actualizate. De la începutul crizei COVID-19, există un rău real în această dată care continuă până în prezent. Creșterea produselor Finlandei în următorii ani este de așteptat să rămână 1,14-1,15 [27].

Israel – statutul educației în context economico-social. Se știe de ani de zile că cheltuielile naționale pentru educație în Israel sunt dintre cele mai mari din țările OCDE, în 2019, acestea au fost de 7,2% din produs, comparativ cu 5,6% în țările

OCDE, așa cum se arată în comparația internațională realizată de Biroul Central de Statistică [27]. Partea de cheltuieli publice în finanțarea sistemului educațional din Israel în 2019, fără educație preșcolară, a fost de 81%, comparativ cu media țărilor OCDE [49] care a fost de 83%. Având în vedere statutul Israelului la testele internaționale, există o presiune publică care solicită creșterea investițiilor în educație în toți parametrii necesari pentru a se îndrepta cu țările de succes.

Analiza valorilor indicatorilor uniformi, expuse în tabele, îi permite autorului să observe o creștere anuală constantă a componentelor bugetului pentru educație, cu excepția scăderii semnificative a învățământului profesional și a sprijinirii educației academice. Cu excepția acestor două posturi bugetare, toate componentele cresc în mare parte în fiecare an (2010-2019). Cu toate acestea, cheltuielile private pentru educație în Israel sunt considerate foarte mari în comparație cu țările lumii occidentale și țările OCDE. Schriewer & Martinez [53] explică tendința de a fi un rezultat al puterii economice a familiei de a sprijini privat studentul în toți anii săi de studii și formare. Această realitate provoacă decalaje sociale semnificative între comunitățile din Israel și stat, prin faptul că nu interferează cu o politică clară care reduce investițiile private în educație, perpetuează decalajele tot mai mari dintre populații și zonele geografice. Cheltuielile private pentru educație în Israel sunt în medie de 23,5% (media OCDE este de 15,7%, iar în Finlanda este de 0,4%).

Referitor la cheltuielile naționale pentru educație în raport cu produsul intern brut, se înregistrează o creștere consistentă în fiecare an (ultimul deceniu). Statul Israel nu cruță investițiile sale în educație [44]. Bugetul sistemului de învățământ este cel mai mare al doilea factor de cheltuieli, după cel al securității. Problema care se pune, și care aruncă umbră asupra investiției financiare în educație se regăsește în structurile sistemului. Analiza și structura organizatorico-metodologică arată că, spre deosebire de sistemul finlandez, alcătuit din etape ale educației, care se raportează și se completează între ele în principal într-o manieră sincronizată, documentată, controlată și planificată, etapele educației din Israel nu funcționează așa. Sistemul este împărțit în etape de învățământ care n-au nicio legătură de continuitate. Sistemele nu sunt coordonate de conținut, nu există relație de continuitate la etapa următoare (cu excepția anumitor probleme din copilăria timpurie). Nu există relații de muncă în învățământul terțiar (între sistemul profesional și învățământul superior, cel academic). Există un proces de „reprimare” perenă a învățământului profesional, iar această lipsă de management adecvat aduce sistemul la scorurile sale scăzute. În ceea ce privește productivitatea pieței muncii și factorii de venit ai statului din export, s-a constatat că Israelul se află pe un loc foarte scăzut în raport cu țările OCDE și cu un decalaj uriaș față de Finlanda.

Decalajul provine în principal din nivelul scăzut de calificare din societatea arabă și din sectorul ultraortodox. Rezultatele cercetării au indicat, printre altele, că produsul pe cap de locuitor în Israel, conform parității puterii de cumpărare, este mai mic cu 9,5% decât produsul pe cap de locuitor din țările OCDE, iar produsul pe oră de muncă este, de asemenea, mai mic cu aproximativ 23% decât în țările OCDE. În 2019, produsul pe ora de muncă în Israel în termeni de paritate a puterii de cumpărare a fost cu 46,9 USD, mai mic cu aproximativ 20% față de media OCDE. Potrivit lui Belikoff [3], un complex de factori poate explica decalajele de fertilitate, în special inventarul de capital fizic, capitalul uman, intensitatea muncii, condițiile de bază de

reglementare și structura industriei. Înainte de COVID-19, în Israel existau rate mai scăzute ale șomajului în comparație cu țările lumii (mai puțin de 4%), iar populația din Israel era mai educată în comparație cu alte țări. Cu toate acestea, Israelul primește note mai mici la competențele angajaților.

A doua variabilă examinată în comparație este - evaluarea și testarea. Metodele de evaluare și examinarea ca proces de descoperire ajută la promovarea performanței elevilor și la îmbunătățirea proceselor de predare, deoarece oferă date bazate pe constatări, și permite stabilirea unor obiective concrete de îmbunătățire. O bună cartografie, în timpul și mai ales după proces, îi ghidează pe profesori și influențează modul în care sunt planificate lecțiile, metodele de predare, conținutul și învățarea elevilor din clasă. Această linie de politică este clară pentru toți cei implicați în predarea studenților, fie că sunt adulți, fie tineri. Dar din anumite motive, există o diferență, care derivă din politica educațională, între cele două țări: Finlanda și Israel. Politica de evaluare și examinare a rezultatelor din Finlanda permite studenților autonomie perceptivă și încurajează creativitatea, mai degrabă decât plasarea elevilor într-o cursă competitivă pentru rezultate numerice și realizări [30]. Această linie de politică educațională se reflectă în următoarele caracteristici:

(A) Procesul de evaluare începe de la o vârstă fragedă, dar într-o abordare mai largă, incluzivă și favorabilă. Deja la vârstele elementare (grădiniță + clasele elementare) una dintre valorile aplicate și testate este încurajarea elevilor să-și modeleze opiniile. Prin urmare, sistemul pune accentul pe opiniile cursanților. Evaluarea și examinarea în acești ani se concentrează pe promovarea sănătății și bunăstării copiilor. Politica în procesele de evaluare este că sistemul finlandez tratează cursanții ca indivizi (spre deosebire de metodele tradiționale de evaluare care cuantifică studenții cu măsuri statistice de scor numeric), iar încercarea este de a atinge potențialul maxim al elevilor.

(B) În școala gimnazială din Finlanda, elevii nu se înscriu la testele naționale până la vârsta de 16 ani. Procesele de examinare și evaluare sunt efectuate de personalul didactic (din sistem) care determină metodele de evaluare pe baza obiectivelor stabilite pentru disciplinele de predare. Linia generală de politică este că sistemul de învățământ finlandez nu urmărește învățarea elevilor în educația de bază ca pregătire pentru testele standard. În schimb, profesorii primesc instrucțiuni generale de evaluare și apreciază elevii, încurajându-i să-și dezvolte abilitățile de autoevaluare și să-și valorifice propriile abilități pentru progres. Abordarea comună, ca parte a politicii educaționale cuprinzătoare și ca direcție națională, este: în loc de testare, obiectivul guvernului finlandez de a „sprijini creșterea elevilor către umanitate și apartenența morală responsabilă în societate și să le ofere cunoștințele și abilitățile necesare pentru viață”. Cu toate acestea, Finlanda folosește un test anual pentru a evalua rezultatul învățării școlare. Aceste teste se concentrează pe matematică, limba maternă și materiile literare, discipline suplimentare precum arta și multiculturalismul se adaugă în funcție de obiectivele Ministerului.

Israel - metode de evaluare și examinare. Procesul de evaluare și metodele de examinare din Israel au suferit modificări minore de-a lungul anilor, dar se bazează încă pe produs – rezultat [13]. Aceasta este politica de la înființarea statului. Criza COVID-19 a creat „bule de presiune” sau oportunitate în sistemul educațional, iar acum acesta trece printr-un proces de schimbare care poate modifica metodele de

evaluare și examinare [Weisblai]. În sistemul israelian, în problema „evaluării realizărilor” există două abordări principale diferite: (a) *Abordarea calitativă*, prin care evaluarea este percepută ca evaluare pentru învățare, cunoscută sub denumirea de „evaluare formativă”. (b) *Abordarea cantitativă*, prin care evaluarea este percepută ca evaluare a învățării, cunoscută sub denumirea de „evaluare sumativă”.

(C) Deși sistemul de învățământ din Israel combină într-o oarecare măsură cele două abordări, îi este teamă să renunțe la una dintre ele [10, 16 p.]. Metodele de evaluare ale cursanților din Israel se cristalizează într-o direcție numeric-cantitativă pe măsură ce trec anii în procesul de învățare, dar din primul an al elevilor într-o instituție de învățământ, aceștia trec printr-un proces de observare a produselor lor emoționale, motorii, cognitive, care sunt cuantificate în evaluare verbală și evaluare numerică (dacă sunt îmbunătățite de-a lungul cronologiei) și în raport cu colegii din grupul organic sau dintr-un grup statistic. Aceste modalități de evaluare se reflectă în fiecare dintre etapele de vârstă din instituțiile de învățământ: (1) Vârstele de bază - cursanții din Israel sunt examinați pe parcursul anilor de cadrele educaționale (grădiniță și școală elementară) în aproape toate modurile posibile. Metoda de predare este cea care direcționează profesorul să examineze rezultatele învățării pentru a produce rezultate maxime posibile în cronologia dedicată materiei studiate. (2) Vârste gimnaziale și liceale - metodele de evaluare și examinare sunt similare cu cele ale vârstelor de bază, în conformitate cu caracteristicile grupei de vârstă actuale. Apoi, când vor ajunge la liceu și acolo vor fi supuși unor procese de evaluare și examinare în conformitate cu liniile directe ale politicii generale care necesită noduri de evaluare numerică și verbală. Ca parte a proceselor de evaluare și examinare, studenții sunt testați prin teme, chestionare (test scurt), examene de rutină și în final - examene de bacalaureat [19; 4].

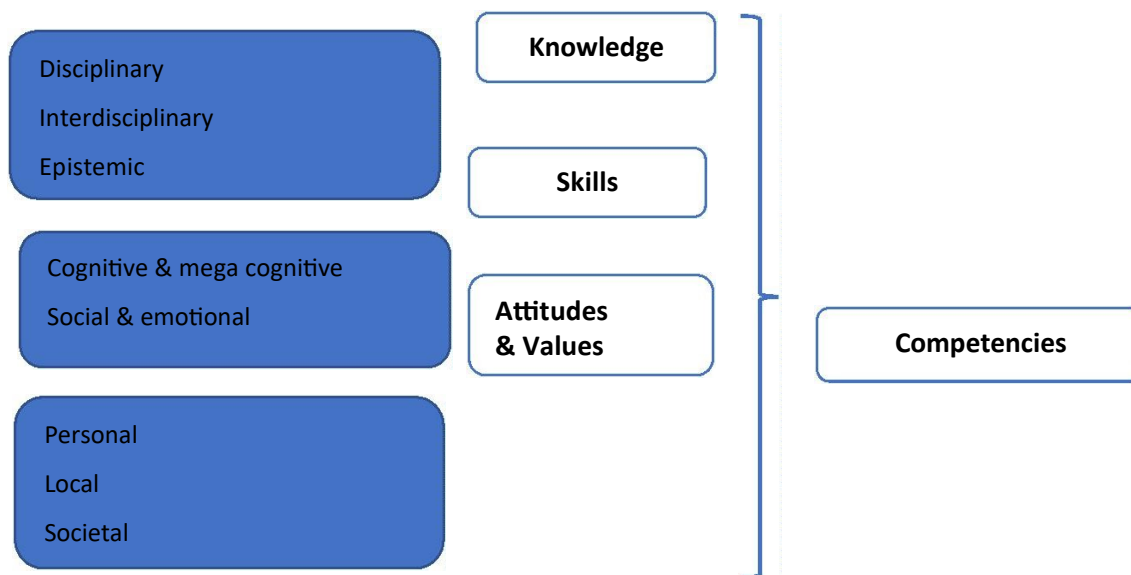
În paragraful trei „*Analiza comparată a curriculei, cursuri de formare pentru secolul XXI*”, autorul analizează și compară informațiile legate de curriculum și pregătirea cursanților pentru nevoile secolului XXI. Obiectul cercetării sunt politicile curriculare din cele două țări privind orientările curriculare, diferitele comitete de discipline care construiesc și actualizează curricula, toate împreună cu programele oferite la nivel mondial, cum ar fi: Proiectul Educațional OCDE 2030 [47].

În **Finlanda**, sistemul de învățământ local îi orientează pe elevi în principal să-și valorifice abilitățile pentru a-și modela imaginea de persoană care contribuie la cunoașterea sinelui și a mediului înconjurător. „Climatul” educațional conține principii sociale la care se adaugă caracteristicile social-educative, precum egalitatea în drepturi. Potrivit lui Saloviita [52], un educator superior, modelul de dezvoltare al curriculei în Finlanda se bazează pe răspunsul la mai multe criterii: alfabetizarea disciplinară, dezvoltarea abilităților și educația valorilor. Figura 1 prezintă principiile și schița modelului.

Analiza modelului arată că programele de învățământ din Finlanda sunt conduse de mai mulți factori, printre care principali sunt: transmiterea cunoștințelor care reprezintă construcția abilităților cognitive, îmbunătățirea abilităților și a compoziției lor actuale adaptate secolului XXI, un sistem de valori personale și sociale care ajută cursanții să se integreze în societate.

Analiza liniilor de politică, precum: examinarea și/sau selecția curriculei și abilităților, se discută problema partenerilor relevanți pentru dezvoltarea programului. Acești parteneri sunt numiți „comitete profesionale”. Conducerea sistemului educațiv

onal din Finlanda înțelege că curriculumul aplicat are potențial de a avea un impact semnificativ din partea multor părți interesate. Prin urmare, ei selectează și implică diferiți factori interesați chiar și în faza de planificare: factorii academei, organizația din sectorul terț specializată în educație, factorii din domeniul educațional și clienții finali ai sistemului – studenți și părinți. Finlanda împărtășește ideea unui obiectiv național de pregătire pentru piața muncii. Prin urmare, sectorul de afaceri și factorii industriei participă la planificarea studiului.

Figura 1. Principiile educației din Finlanda

Sursa: realizată de cercetător [15]

O altă etapă necesară este examinarea gradului de compatibilitate a implementării curriculei cu politicile. În fiecare an există supravegherea guvernamentală a implementării curriculei, succesul sau eșecul acestora, punctele de control și nevoia de actualizare sau schimbare. Statul Israel selectează disciplinele predate de un subdepartament din Ministerul Educației numit Secretariatul Pedagogic, cea mai înaltă autoritate pedagogică din Ministerul Educației [45]. Prin autoritatea sa, secretariatul este responsabil de stabilirea politicii pedagogice curriculare a Ministerului, precum și de definirea tuturor aspectelor și componentelor (conținuturi și pedagogie) în domeniile de cunoștințe predate în sistemul de învățământ și supravegherea predării acestora. Una dintre componentele cheie ale responsabilității secretariatului pedagogic este determinarea conținuturilor predate și a conceptului de predare-învățare-evaluare în fiecare domeniu de cunoștințe, de care este responsabil, a carui expresii tangibile este un document de curriculum, definind scopurile, principiile, conținuturile și abilitățile incluse într-o materie din sistemul de învățământ, precum și orientările pedagogice care abordează predarea acesteia.

Nu există dovezi reale de implicare a părților interesate în afara Ministerului Educației (cu excepția unui membru în fiecare comitet) și nu există un proces transparent care să indice deschiderea interministerială (Ministerul Economiei și Industriei,

Filiala Muncii, părinții din sectorul terț) în determinarea curriculei și consultarea procesului de implementare a acestora. Accentul este pus pe aspectul rezultatului și, în acest scop, toate sistemele sunt auto-direcționate. Aceste direcții se reflectă în reglementări, stabilirea obiectivelor de realizare, și mai ales cuantificarea educației în produse numerice (note, evaluări numerice). Figura 2 prezintă conceptul de dezvoltare al curriculei și abilităților în Israel.

Figura 2. Principii cheie pentru modelul educațional israelian

Sursa: Realizat de cercetator [12]

Figura (2) dezvăluie că există o construcție treptată în etape și principii adaptate fiecărui grup de vârstă și trei principii de bază care însoțesc curriculumul, dar în viziunea cercetătorului, împingerea de neînțeles către aspectul rezultat în fiecare etapă provoacă daune semnificative, deoarece împinge echipele să se concentreze pe note și rezultatele așteptate și nu pe procese și utilizarea abilităților diferențiale ale elevului.

În ansamblul partenerilor pentru asamblarea curriculei și alegerea strategiei de producție a curriculei din Ministerul Educației din Israel au mai mulți parteneri conduși de „supervizorul de disciplină”. Conform procedurilor Ministerului Educației, supervizorul coordonator la fiecare disciplină trebuie să numească membrii comisiei și să fie asistat de aceștia în stabilirea programelor de învățământ și a examenelor. Întrucât el este cel care numește membrii comitetului, poate alege să numească asociați, sau oamenii pe care îi cunoaște nu vor provoca prea multe critici. De fapt, nu există reprezentare a altor ministere guvernamentale (economie, finanțe, industrie, bunăstare, ocuparea forței de muncă). Membrii comitetului care se alătură sunt singuri și n-au capacitatea reală de a influența.

Politica de evaluare a compatibilității dintre curriculă și implementarea în Israel nu este reglementată ca un proces structurat în cadrul activității Ministerului Educației [12]. În fapt, compatibilitatea nu este examinată de factorii care aprobă programele de învățământ, iar controlul se realizează de către divizia de testare a Ministerului Educației împreună cu reprezentanții sistemului de învățământ din zona geografică (autoritatea locală/sectorul Ministerului Educației). Ministerul Educației efectuează control regulat asupra tuturor instituțiilor de învățământ din toată țara pentru a supraveghea implementarea instrucțiunilor Ministerului Educației, rutina de management al institutului, respectarea standardelor și utilizarea corectă a resurselor alocate.

Ultima, a patra variabilă discutată este examinarea comparativă a statutului profesorilor în sistemul educațional. Această variabilă se adresează statutului profesional al profesorului și profesiei didactice, concept care se referă la prestigiul social și profesional al profesorilor atât ca profesioniști în sine, cât și în comparație cu alți profesioniști. Statutul unui profesor și al profesiei de profesor în ansamblu este influențat

de diverse variabile, în primul rând, de calea către formare care începe cu cerințele preliminare pentru exercitarea profesiei, procesul de dobândire a educației și a competențelor așteptate, toate contribuțiile guvernamentale investite în proces și ce se întâmplă cu profesorii după aceea, condițiile de muncă și salariile [10]. Lor li se alătură și alți factori de influență, precum un set de beneficii legate de ocupație, gradul de influență a domeniului profesional asupra societății civile și nu numai. Abordarea problemei statutului profesorilor nu este nouă. De fapt, se pare că problema dată, în ultimele decenii, poate fi găsită în: mass-media, discursul public, discursul educațional, în cercetarea academică, atât în Israel, cât și în întreaga lume [1].

De ani de zile, Finlanda este cunoscută pentru linia strategică pe care o are segmentul statutului profesorilor. De fapt, guvernul finlandez recrutează profesori la un nivel academic deosebit de înalt [20]. Analiza arată că profesia de cadru didactic este dobândită de profesorii din universități (și nu în colegii didactice precum cele din Israel). Domeniul de predare acceptă absolvenți de facultate remarcabili cu o diplomă de master, este considerat a fi deosebit de căutat și se află pe locul trei la nivelul de cerere la medicină și drept. Până la reforma în formarea profesorilor (care a început în 1979), absolvenții de liceu puteau fi integrați în studiile didactice în cadrul Seminarilor de profesori. Din 1980, formarea profesorilor s-a schimbat. De-a lungul timpului și datorită unui program guvernamental ordonat, predarea a devenit a doua cea mai căutată profesie după medicină, iar mulți profesori aspiră la o diplomă terțiară și perseverează în profesie. În Finlanda, percepția este că predarea ar trebui să fie o profesie cu o durată de viață pe termen lung, în care oamenii pot ajunge la poziții de conducere și pot dezvolta expertiză în domeniul lor.

Teza prezintă diverse opinii care critică sau justifică modalitățile de formare profesională în Finlanda, dar numitorul comun în toate este acela că procesul de predare se angajează să evalueze abilitățile reale ale candidaților pentru a „produce” putere de predare de calitate care stă la baza funcționării sistemului. În Israel, de câteva decenii, statutul profesional al cadrului didactic este un subiect care implică factorii de decizie politică. Mai multe sondaje care au fost publicate în ultimii ani indică prejucii sistematice și consecvente asupra statutului de profesor în Israel [8, 90 p.]. Statutul profesional al profesorului îi preocupă pe factorii de decizie din cauza evoluțiilor economice, sociale și tehnologice care subminează statutul de profesor ca sursă de cunoaștere și autoritate și dăunează capacității acestuia de a concura cu alte profesii, atât din punct de vedere al atractivității ocupației, cât și al recompensei economice. „Zgomotele” publice și media au dus la o realitate în care numărul posturilor didactice fără echipaj crește de la an la an. Pe de o parte, sistemul de învățământ suferă de o lipsă de deschideri din cauza unei politici diferențiate de standarde (cluster socio-economic și număr de studenți), iar pe de altă parte, un abandon constant a cadrelor didactice din sistem (începând cu anul școlar 2021-2022). Statutul profesorilor este în cele din urmă preocupat de poziționarea sa națională și de statutul educației în general (prima variabilă pentru comparație).

Capitolul III „MODELE ȘI SOLUȚII PENTRU ÎNBUNĂȚĂȚIREA STRATEGIEI ȘI POLITICII EDUCAȚIONALE” prezintă modele și soluții al căror scop este îmbunătățirea strategiei educaționale și a politicii sale necesare. În primul paragraf, au fost prezentate modele de succes, aplicate în țări care au făcut față unor pro-

bleme similare în dezvoltarea sistemelor educaționale. Analizând modelele, autorul pune accent pe modul în care țările au abordat acele variabile pe care cercetătorul le-a examinat comparativ între Finlanda și Israel. De asemenea, este analizată experiența statelor Singapore, Canada, S.U.A. și Republica Moldova.

Singapore este considerată una dintre cele mai mari povești de succes din Asia, după ce s-a dezvoltat cu succes în mai puțin de jumătate de secol (42 de ani) dintr-o țară în curs de dezvoltare într-o economie modernă, înfloritoare [56]. Singapore a realizat această dezvoltare economică impresionantă punând pe agenda sa națională calitatea educației și convingându-și cu succes oamenii și conducerea de locul potrivit pentru educație și statutul său de cheie pentru o economie prosperă. Societatea din Singapore este multietnică. Engleza este limba de predare la școală, la locurile de muncă și la guvernare [49]. Linia strategică a modelului de succes a subliniat o serie de caracteristici și principii de bază, dintre care majoritatea sunt identice cu variabilele studiului curent. Prima caracteristică este cheltuielile guvernamentale pentru educație. În 2020, Singapore a cheltuit 3,6% din produsul intern brut pentru educație, ceea ce constituie 22% din cheltuielile guvernamentale, a doua ca mărime după cheltuielile de securitate [48, 392 p.]. A doua caracteristică este structura și structura sistemului. Sistemul de învățământ din Singapore este mic, cu 526.000 de elevi în aproximativ 360 de școli [42].

Din 1997, Ministerul Educației din Singapore aplică o strategie: „Școlile gânditoare, națiunea învățată”, care vizează pregătirea sistemului educațional pentru secolul XXI [42]. Printre obiectivele sale principale regăsim: (1) Adaptarea spațiilor de învățare la cerințele secolului XXI (cu accent pe educația profesională, tehnică și matematică); (2) Creșterea numărului de absolvenți din sistemele de învățământ (primar, gimnazial și universitar); (3) Formarea personalului didactic și îmbunătățirea calității predării; (4) Îmbunătățirea clasamentului Singapore la testele internaționale. Cadrul de gândire inovator al Singapore pentru sistemul său a fost creat în 2004 de către Ministerul Educației local. Trei ani mai târziu, în 2007, programul a dobândit statutul de plan strategic multianual [26]. Cadrul său inovator este alcătuit din patru componente separate, dar interconectate ale unei viziuni strategice: (1) viziune pentru întreaga națiune; (2) viziune pentru educația din Singapore; (3) viziune pentru aplicarea schimbării educaționale; (4) viziune pentru structuri comune – comunități profesionale de învățare – esențială pentru ancorarea schimbărilor în fiecare școală. Fiecare componentă este aplicată integral de către instituțiile de învățământ, cu controlul calității și procesele de reglementare care constată existența acesteia [37]. O altă țară al cărei model de dezvoltare a sistemului educațional a fost explorat în Canada.

Canada este o țară al cărei sistem educațional este diferit ca structură de multe țări și este posibil ca povestea sa de succes să decurgă din asta. Conform legii canadiene, responsabilitatea pentru educație este în mâinile fiecărei provincii, iar acestea transferă o cantitate considerabilă de autoritate în domeniu [46]. Spre deosebire de Israel, în care Ministerul Educației este centralizat și agresiv, Canada este un simbol al autorității descentralizate. Cercetările efectuate de OCDE [49, 25] au determinat trei criterii posibile pentru succesul educațional al Canadei: cultura canadiană, politica canadiană de bunăstare și trei factori specifici în determinarea politicii acesteia: alegerea profesorilor, finanțare egală și curriculum. Reforma educațională existentă în

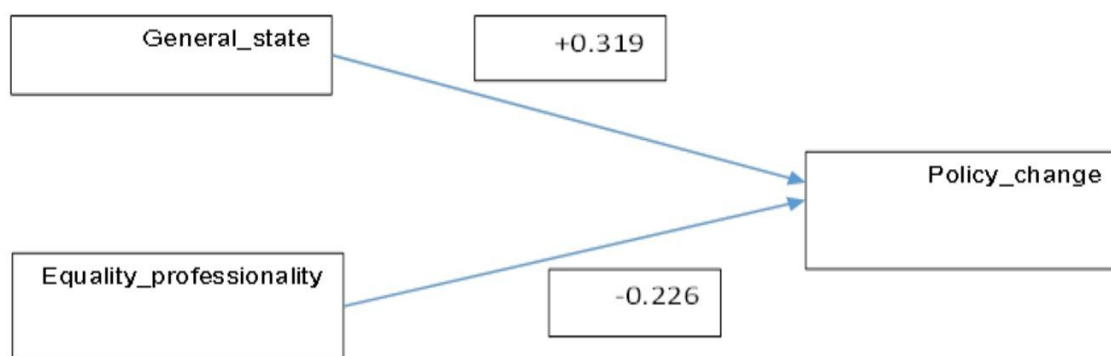
regiunile canadiene, inclusiv în Alberta (2200 de școli) a fost realizată printr-un acord între Ministerul Educației și sindicatul profesorilor, care mărturisește o direcție interesantă: **reducerea implicării statului în cerințele educaționale individuale și creșterea autonomiei cadrelor didactice** [48, 326 p]. **În centrul acestei schimbări s-au subliniat procesele de învățare și nu de predare.**

Cu alte cuvinte, punând un accent mai mare pe dezvoltarea abilităților în fiecare domeniu de cunoaștere în detrimentul reducerii cererilor de conținut. Scopul a fost de a **consolida procesele de învățare din școli pentru a dezvolta abilitățile și competențele elevilor**, unde dobândirea de cunoștințe are loc prin dezvoltarea și îmbunătățirea competențelor elevilor. În ciuda caracteristicilor existente de descentralizare, atunci când se examinează datele canadiene, aproape că nu există decalaje între regiunile geografice, chiar dacă **nu există un „șef” Ministerul Educației** care gestionează regiuni. Una dintre explicațiile pentru acest fenomen este că guvernul canadian, care acordă o importanță uriașă educației, și, prin urmare, cultura canadiană sfințește învățarea și educația. O altă explicație pentru egalitatea sistemului este existența unui minister guvernamental al cărui rol este de reglementare, de a inspecta și de a identifica ceea ce are succes în diferite regiuni și de a împărtăși cunoștințele între ele. Ministerul guvernamental are capacitatea de a forța concluziile sale și de a crea cooperare și echilibru între regiuni.

Moldova. La fel ca alte țări, care au înțeles că sensul unui sistem de învățământ ferm și stabil, are o viziune educațională derivată din politica social-economică, și Moldova a ales să se conecteze la programul Moldova 2030 (figurile 3.3, 3.5). În cadrul acestui program administrația acționează la un angajament național pentru etapele sistemelor de învățământ. Așadar, republica a început cu o tratare sistematică în structura de formare și a construit un nou sistem care se bazează pe următoarele grupe de vârstă: (1) învățământul elementar; (2) gimnaziu; (3) liceu; (4) învățământul profesional; (5) studii superioare. Calitatea puterii de predare este, de asemenea, subliniată (figura 3.4) în teză.

S.U.A. a suferit o schimbare cu consecințe profunde în raport cu sistemul său de învățământ public în anii 1990. În ultimii 25 de ani, ea a alimentat un sistem de învățământ public puternic, care să răspundă nevoilor tuturor populațiilor sale. Este adevărat că există diferențe între state, între fluxuri educaționale, dar guvernul american a reușit să implementeze un program de bază de conținuturi și competențe, oferind în același timp independență managerială și respectând fiecare flux educațional existent. Structura sistemului este similară cu cea din Israel în ceea ce privește grupele de vârstă și împărțirea între studiile primare, vârsta de liceu și studiile liceale. Un rezumat al beneficiilor și accentului strategic din fiecare țară este prezentat în tabelul 3.1 al tezei.

În a doua parte a celui de-al treilea capitol, cercetătorul a prezentat rezultatele cercetărilor cantitative efectuate cu 158 de participanți din domeniul educației, inclusiv profesori, inspectori, directori și alți manager în sistemul educațional israelian. Scopul a fost de a dobândi o imagine autentică a percepțiilor și opiniilor profesionale ale diferitelor variabile de cercetare. Descoperirile au relevat o imagine fără echivoc care confirmă ipoteza cercetării și opinia cercetătorului că schimbarea a patru variabile de cercetare ar putea într-adevăr îmbunătăți starea sistemului israelian. Modelul prezentat în Figura 3 cuprinde factori cheie folosind un model de regresie.

Figura 3. Principali factori de schimbare a paradigmelor educaționale în Israel
Sursa: realizata de cercetator

Modelul de regresie a relevat doi factori care leagă calitatea predării, calitatea conținutului, calitatea personalului didactic și profesionalismul cu factori generali care leagă politica guvernamentală, statutul educației în rândul factorilor de decizie și finanțarea investițiilor, ar duce la îmbunătățirea și schimbarea politicii. Aceste descoperiri au susținut ipoteza cercetătorului și au determinat-o să propună o schimbare paradigmatică în educația în Israel.

Mai târziu, în cel de-al treilea capitol, cercetătoarea a prezentat o serie de instituții de învățământ care au adoptat unele dintre ideile tezei și, împreună cu caracteristicile lor obiective, au produs un program emblematic municipal sau instituții reprezentative de dezvoltare a politicii municipale sau instituționale care conduc sistemul educațional la același loc de succes și înflorire profesională și socială. Printre aceste instituții a fost școala Sf. Iosif din Ramla. Ramla a fost o autoritate municipală lider în educație de mulți ani. Ca urmare a componenței populației (compoziție socio-economică), municipalitatea a înțeles cu ani în urmă că cel mai bun mod de a aborda problemele orașului este prin educație.

Cercetătoarea și-a propus ideile conducerii educației municipale și s-a decis să aplice un experiment municipal la școala Sf. Iosif. Programul s-a desfășurat de la începutul lunii septembrie 2021 și a cunoscut un succes extraordinar și recunoaștere din partea diverselor părți interesate. În orașul Lod, unde locuiește cercetătorul, municipalitatea a decis să consolideze statutul educației și astfel a întreprins o serie de pași, inclusiv diverse programe la nodurile centrale ale activității educaționale municipale. Toate acțiunile lor, care se exprimă în consolidarea conducerii educaționale și a personalului educațional, prin cultivarea unui dialog respectuos și personal în relațiile profesor-elevi și crearea unui mediu de învățare unic care invită la predarea creativă și activatoare, în acest cadru, orașul încurajează și inițiază diverse programe educaționale și inițiative. Din rezultatele analizei literaturii de specialitate, analiza comparativă efectuată între Israel și Finlanda cu privire la variabilele cercetării, o analiză a modelelor existente în sistemele educaționale de succes din alte țări și rezultatele cercetărilor statistice din cercetările efectuate pe 158 de angajați ai sistemului educațional israelian, cercetătorul propune un program organizat care include părți de inovație pentru a răspunde la variabilele examinate și analizate.

CONCLUZII SI RECOMANDARI.

Concluzii.

1. Statul Israel trece de câțiva ani printr-o criză continuă creștere în sistemul său de învățământ. Autorul, în calitate de partener în echipa de inspectorat a Ministerului Educației, a inițiat un studiu comparat între Finlanda și Israel, al cărui punct principal este examinarea strategiei educaționale a Ministerului Educației și a contururilor de politică, rezultate din Minister și instituții de învățământ. Pentru beneficiul succesului și contribuției cercetării în domeniu și în dezvoltarea științei politice autorul a decis să concentreze analiza comparată pe patru variabile principale. Pentru a obține o imagine cuprinzătoare, manifestările variabilelor au fost examinate și în Singapore, China, Canada și SUA, cunoscute pentru procesele de îmbunătățire pe care le-au desfășurat în ultimii ani, iar astăzi sistemele lor de învățământ au un mare succes. Cele patru variabile sunt: statutul educației, modalitățile de evaluare și examinare, conținuturile învățării și adaptarea acestora la cerințele secolului XXI.

2. Politica educațională din Israel și Finlanda, fiind apreciată în baza aplicării analizei comparate, ne-a permis să constatăm diferența perceptiv-substanțială care prezintă un decalaj între două percepții ale politicii educaționale, tradus într-o strategie națională și un plan de lucru. Diferențele în liniile directoare ale politicii educaționale și referirea generală la statutul educației se reflectă în structura sistemului și abordarea națională a bugetului. Diferențele se reflectă în interrelația dintre sistemul economic al ocupării forței de muncă și rolul sistemului de învățământ local. Printr-o comparație a sistemelor educaționale, autorul stabilește că sistemul israelian este extrem de centralizat, care transmite o lipsă de încredere în cadrele educaționale. Toate domeniile „teoretice” ale educației din Israel sunt concentrate în mâinile „Secretariatului Pedagogic” și numai acesta conduce dezvoltarea conținuturilor de învățare. În schimb, sistemul finlandez prezintă deschidere, delegare de autoritate și participare „teritorială” la adoptarea deciziilor cu privire la pedagogia necesară, inclusiv evaluarea profesorilor și procesele de predare.

3. A doua variabilă: modalitățile de examinare și evaluare utilizate în sistemul de învățământ cercetată în baza materialului empiric acumulat îi permite autorului să constate că Finlanda a conceput un set de metode de examinare bazat pe o „bară de dificultate” structurată și graduală, aplicată începând cu anii de școală elementară. Teoria privind modalitățile de examinare reflectă intenția sistemului „de a sprijini dezvoltarea elevilor în spiritul umanității și responsabilității morale, de a le oferi cunoștințele și abilitățile de viață necesare”. Prin urmare, autoritatea este delegată organismului educațional local, cel mai familiarizat cu publicul țintă. Personalului educațional i se oferă independență pedagogică care se află sub controlul calității, dar nu în sens critic, ci mai degrabă a controlului constructiv. În schimb, abordarea israeliană se concentrează pe procesul de cuantificare (numerică) a produselor și a rezultatelor. O abordare prin proces versus, o abordare în consecință (care în cele mai multe cazuri este și imediată). Deosebiriile dintre cele două abordări se reflectă în rezultatele testelor internaționale în care Israelul are rezultate mai mici, de mai mulți ani, în raport cu Finlanda. Este de remarcat, că rezultatele scăzute ale Israelului se datorează și decalajelor dintre populațiile societății israeliene. Instituția israeliană n-a investit suficient în promovarea și îngrijirea populațiilor minoritare și, prin urmare, de-a lungul anilor,

s-au creat lacune în cunoștințe și abilități care afectează până astăzi sistemul de învățământ și, prin urmare, impactul asupra sistemului de ocupare a forței de muncă, a productivității la locul de muncă și a implicațiilor pentru economie.

4. Finlanda funcționează conform Proiectului OCDE Future of Education 2030 [49] și aderă la strategia care însoțește conținutul său: alfabetizare în domeniile cunoașterii, gândirii și abilităților socio-emoționale și educația pentru valori la nivelurile societății și ale indivizilor. Guvernul finlandez orientează programele pe baza acestor factori de conținut. De aici derivă politica generală de actualizare sau reînnoire a conținuturilor și metodele de predare necesare. Finlanda este țara care promovează inovația educațională, transparența organizațională egală și pluralistă în abordarea conținuturilor educaționale și nevoia de a adapta cursanții la cerințele secolului XXI. În contrast, statul Israel aplică aceste principii, dar nu le-a tradus în nicio schimbare materială. Sistemul este încă centralizat, curriculum-ul a rămas ca în anii 1960-1970, la fel ca și modalitățile de examinare și evaluare a cursanților. Nu există nicio discuție semnificativă sau intenționată cu privire la schimbarea/actualizarea curriculei. Strategia rămâne încă adaptată anilor '80, cu excepția modificărilor „cosmetice” n-a existat nicio schimbare de percepție.

5. A patra variabilă valorifică statutul profesorilor și procesul de formare. Într-o viziune mai profundă și interdisciplinară a segmentului predării în ansamblu, statutul subiectelor educației se află între cele două culturi/state, iar politica bugetară a inegalității, în raport cu populațiile defavorizate și locul educației pe agenda publică și media, predomină în modalitățile de examinare, iar impactul acestora asupra actualizării - reîmprospătării - inovatoare a curriculei, vine „ca o justificare” pentru statutul scăzut al profesorilor. În Finlanda, statutul socio-economic al profesorilor este ridicat în societate. Prin urmare, capitalul uman de calitate este atras de banca de formare a profesorilor, permițând procese meticuloase de screening care în cele din urmă promovează ce este mai bun în predare. În schimb, statutul profesorilor din Israel este la un nivel scăzut fără precedent (februarie 2022). Atitudinea publicului față de cadrele didactice este rușinoasă și scandaloasă și, prin urmare, sistemul atrage cu greu cei mai buni candidați. Sunt suficienți câțiva candidați care nu sunt potriviți pentru predare, dar atrași de sistemul de învățământ. Astfel, sistemul israelian continuă într-un ciclu de model cauză-efect până în zilele noastre, fără niciun efort real sau dorință de a schimba situația.

6. Analiza de conținut a literaturii de specialitate, împreună cu constatările analizei comparate între țări, precum și prezentarea modelelor și soluțiilor oferite de alte țări, conduc autorul la concluzia că ipoteza cercetării a fost confirmată. Argumentul are la bază datele despre asocierea directă și cauzală însoțită de efecte reciproce dintre variabilele cercetării și dovada diferenței dintre Finlanda și Israel. Aceste efecte includ liniile politicii educaționale reflectate în comparații cu privire la statutul educației în Israel (inclusiv implicațiile bugetare), politica de examinare și metode de evaluare, paradigme privind curricula și pregătirea elevilor pentru secolul XXI, statutul și formarea profesorilor, și starea sistemului de învățământ din Israel. În Israel, instituția de învățământ a ajuns într-un punct în care este nevoie de o schimbare generală a percepției - pentru a dezvolta un sistem de învățământ adecvat și inovator, care va aborda provocările socio-economice ale rezidenților israelieni în secolul XXI. Prin

urmare, aceste constatări confirmă ipoteza cercetătorului și o conduc la propunerea de schimbare a paradigmei educaționale în Israel.

7. Semnificația studiului pentru Republica Moldova este majoră. În baza analizei experiențelor pozitive autorul a constatat că există țări în care problema educației este inclusă în lista priorităților naționale, dar nu acționează cu adevărat pentru a modela cultura țării prin valorile educației, atât ale individului, cât și ale națiunii. În ultimul deceniu, instituțiile statului moldav apreciază în mod adecvat rolul sistemului educațional în dezvoltarea durabilă a societății.

Recomandări

1. Cercetătorul recomandă o abordare interdisciplinară în ceea ce privește implicarea ministerelor guvernamentale, să nu se bazeze doar pe un master plan al Ministerului Educației, așa cum a fost cazul în anii precedenți. Motivul pentru aceasta este că reforma structurală și perceptivă va reuși doar în determinarea unei politici ordonate, de-a lungul anilor, bazată pe tratarea interdisciplinară a tuturor sistemelor guvernamentale, cu implicarea sectorului business-industrial, și a celui de-al treilea sector. Recomandările abordează fiecare dintre cele patru variabile ale studiului.

2. Referitor la consolidarea statutului educațional în Israel, autorul recomandă aderarea la următoarele secțiuni:

2.1. **Tratamentul sistemic al educației excesive** – Se recomandă o reformă a proceselor de formare în învățământul superior, care ar feri o serie de stimulente îndreptate către educația adaptată la ocuparea forței de muncă. Acest lucru se va face prin examinarea salariului mediu și median, precum și a poziționării în muncă a profesiei dobândite. În plus, se recomandă o „politică orientată spre comportament”, referitoare la bugetele și investițiile pentru populațiile care sunt cunoscute ca fiind mai puțin benefice pentru economie și societate, cum ar fi populațiile slăbite din punct de vedere demografic și etnic.

2.2. Se recomandă modificări în modelul de bugetare a instituțiilor de învățământ terțiar. Ideea este de a ridica valoarea educației relevante pentru construirea economiei, mai degrabă decât de a urmări o politică prin care contribuția multor populații educate să nu fie productivă și astfel se face pasul opus.

2.3. Investiții multiple repetate în sistemul de formare profesională, completate de reducerea subvențiilor pentru rutele academice în profesiile cu risc de șomaj, bugetele sporite ar trebui direcționate către sistemul de formare profesională, pentru a-l face mai atractiv pentru studenții relevanți.

2.4. Reînființarea și susținerea învățământului profesional în instituțiile de învățământ din Israel, adaptându-l, în același timp, la profesiile și abilitățile solicitate în secolul XXI. Aceasta va face parte din modificarea necesară și pentru actualizarea și reîmprospătarea curriculum-ului.

Acești pași și alții, vor consolida statutul educației și formării profesionale în Israel, deoarece vor crea o nouă ecuație a statutului socio-economic, prin care, pe de o parte, se investește în aspectul educațional și, pe de altă parte, se bucură de bunăstare și familie.

3. Se recomandă modificarea politicii de evaluare și a metodelor de examinare în instituțiile de învățământ, care trebuie adaptate la modelele de predare și care trebuie însoțite de feedback constant și dialog elev-profesor. Acest lucru este cel mai

important pentru evaluarea realizărilor și pentru a primi feedback continuu atât cu privire la predare, cât și la învățare. Autorul recomandă următorii pași:

- 3.1. Evaluarea realizărilor se va desfășura pe tot parcursul procesului de învățare și se va numi evaluare formativă, oferind feedback constant și detaliat pentru promovarea învățării și îmbunătățirea predării.
- 3.2. Aplicarea unui proces inovator de „evaluare pentru învățare”, bazat pe următoarele etape: (1) planificarea proceselor de predare și învățare, (2) stabilirea obiectivelor de evaluare, (3) proiectarea sarcinilor și stabilirea criteriilor de evaluare, (4) evaluarea performanței în timp ce produce feedback formativ, (5) identificarea punctelor forte și a punctelor slabe și replanificarea procesului.
- 3.3. Ca schiță pentru politica de execuție, autorul propune criterii structurate pe inovație în lumea conținutului:
  - 3.3.1. Menținerea legăturii dintre procesele de predare, învățare și evaluare (de-a lungul anilor școlari, Grădiniță – Universitate).
  - 3.3.2. Evaluarea performanței de înțelegere a cursanților atât în ceea ce privește conținutul, cât și în domeniul abilităților de gândire și de învățare.
  - 3.3.3. Evaluarea se va desfășura în cadrul unui dialog permanent profesor-elev pentru a-și demonstra capacitatea și înțelegerea materialului învățat și a proceselor de învățare (inclusiv autoevaluarea și evaluarea de la egal la egal).

4. Recomandarea privind **inovația în curricula și pregătirea cursanților pentru secolul XXI** include actualizări și inovație în conținuturile de învățare, iar aici sunt exprimați factori extraeducaționali, cum ar fi Ministerul Economiei și Industriei, sectorul de afaceri și cel al treilea social, sector. Nu există nicio îndoială că implicarea tuturor părților interesate (educația guvernamentală - economie și ocuparea forței de muncă - sectorul producției și serviciilor) va duce la produse de ultimă oră în tot ceea ce privește formarea capitalului uman în Israel. Acest lucru necesită un program de politică de conținut bazat pe 3 principii: (1) Alfabetizare actualizată și relevantă în domeniile de cunoaștere și cunoștințe de conținut; (2) Cunoaștere personală și abilități socio-emoționale; (3) Accent pe educație și social, comunitar și individual valorile. Inovația este necesară în următoarele domenii:

- 4.1. Alfabetizare actualizată și relevantă în domeniile de cunoaștere și cunoștințe de conținut: subiectele de învățare vor include inovații în domeniile artelor, științelor umaniste și științelor sociale, cu accent pe limbi străine; pe subiectele STEM (tehnologie, știință și matematică); discipline din domeniul sănătății și bunăstării (educație fizică, educație pentru sănătate, religie și etică); subiecte îndreptate către piața muncii. Autorul recomandă învățarea interdisciplinară: în contextul inovației se propune ca domeniile de studiu să se orienteze către dezvoltarea competențelor, solicitate în secolul XXI, bazate pe cunoștințe integrative, mai degrabă decât pe domenii de cunoaștere detașate.
- 4.2. Dezvoltarea abilităților de cunoaștere personală și în domeniul socio-emoțional: (1) Abilități semnificative în dezvoltarea gândirii critice, independente și creative, precum și a abilităților de analiză și rezolvare de probleme; (2) Sublinierea diferitelor tipuri de gândire. Implementarea abilităților sociale și emoționale contribuie la capacitatea unui individ de a-și modela personalitatea și de a face față unei realități de incertitudine și schimbări frecvente.

4.3. Predarea cunoștințelor și dezvoltarea abilităților bazate pe valori - prin urmare, se recomandă integrarea inovației academice pentru a dezvolta abilități de valoare precum curiozitatea, inițiativa, determinarea, hotărârea și perseverența, atât la nivel societal, cum ar fi toleranța față de ceilalți, conștientizarea socio-culturală și etica.

4.4. Învățare bazată pe proiecte - Programe de cercetare - temeuri alternative pentru procesul pedagogic, mai potrivită pentru provocările viitoare este învățarea bazată pe probleme, în care elevii realizează proiecte, în timp ce abilitățile secolului XXI sunt dobândite și exersate în cursul îndeplinirii provocărilor proiectului.

5. Îmbunătățirea statutului profesorilor în Israel este considerată o problemă urgentă pentru schimbare. Autorul înțelege din constatări că statutul de profesor este un „produs în curs de dezvoltare” al standardizării celor trei variabile analizate anterior. Recomandările de îmbunătățire includ următoarele:

5.1. Conceptualizarea „dezvoltării profesorilor” ca o politică sistemică cuprinzătoare – recomandarea înseamnă adoptarea unei abordări diferite a dezvoltării profesorilor și crearea unei politici ordonate, obligatorii, echilibrate și coordonate între recrutarea candidaților de calitate pentru profesie, formarea și absorbția acestora, dezvoltarea lor profesională, evaluând și dezvoltându-și parcursul profesional și asigurându-se că nu abandonează sistemul.

5.2. Recomandare privind construirea unei profesii în domeniul didactic – se propune reformularea standardelor disciplinelor și conținuturilor predate. Schimbare structurală în structura conținutului de învățare în rutele de predare. Gândul este că astfel de standarde, care ghidează și condiționează acordarea unui certificat de predare și a licenței de predare, pot ghida învățarea profesorilor și pot afecta intrarea în profesie și perseverența. Această politică va necesita un angajament bugetar (instituțiile de formare a profesorilor, Ministerul Economiei și Industriei) înainte de a permite dezvoltarea unei astfel de inovații este necesară o nouă politică de recrutare:

5.2.1. Creșterea ofertei și recrutării cadrelor didactice - consolidarea profesiei didactice necesită reciprocitate între standarde, formare și sprijin. Guvernul trebuie să creeze o „ecuație de fezabilitate” în ceea ce privește aplicațiile candidaților pentru profesii didactice. Prin urmare, se așteaptă un sprijin financiar semnificativ în etapa de selecție a candidaților. Toți candidații vor primi același program de pregătire de calitate.

5.2.2. Procesul de formare - formarea cadrelor didactice va continua până la obținerea unei diplome de master înainte de intrarea în muncă. În plus, procesul de obținere a unui certificat și a unei licențe de predare va fi extins și însoțit de un program de extindere semnificativă a experienței practice și de aprofundare a pregătirii pentru predarea populațiilor eterogene de studenți.

5.2.3. Acompaniament în timpul dezvoltării profesionale continue - autorul recomandă un sprijin global și cuprinzător prin mentorii care au primit formare la instituția de formare sunt recunoscuți și recompensați pe o scară de promovare și a căror misiune clară este de a sprijini profesorii începători în primii doi ani de activitate.

6. Ameliorarea situației în sistemul educațional din Republica Moldova poate fi asigurată de implementarea recomandărilor 1-5, de valorificarea bunelor practici expuse în teză. La fiecare variabilă, analizată în teză, în Republica Moldova sunt dificultăți, care pot fi depășite prin atingerea obiectivelor expuse în Codul Educației, în Legea învățământului, în documentele de bază ale reformei inițiate. Recomandăm respectarea continuității în promovarea valorilor fiecărui nivel educațional.

BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ:

În ebraică:

1. ABU ASBAH, K. Arab Education in Israel: The Dilemmas of a National Minority. Jerusalem: The Florsheim Institute for Policy Studies, 2007. 12 – 21 p.
2. ALMOG – BARKAT, G., DAN, I. Whose child, are you? Opening of registration areas in Jerusalem. In: Ichilov, Orit (editor) Privatization and Commercialization in Public Education in Israel. Ramot Publishing, Tel Aviv University, 111-136 p, 2010.
3. BELIKOFF, M. Gaps between Jews and Arabs in the education system - physical infrastructure, the Association for the Advancement of Civil Equality. Jerusalem: Sikkuy, 2014. 126 – 144 p.
4. BEN DAVID, D. State of the Nation Report 2014: Diagrams on the Company and the Economy in Israel. The Taub Center for Social Policy Studies in Israel, 2015. 75 – 83 p.
5. BENTAL, B. LEVIV, S. The impact of the corona on the Israeli economy: an overview. State of the State Report - 2020. Taub Institute, 2020. 4-29 p. Retrieved from: <http://www.taubcenter.org.il/wp-content/uploads/2021/01/impactcoronavirusoneconomyoverviewweb.pdf>.
6. CARLITZ, T., KESHET, N. Factors driving student success in PISA tests. Results from Israel prepared for the Knesset of Israel. The National Center for Examinations and Assessment, with the Assistance of the Trump Foundation, 2018. 8-41 p. Available at: <https://trump.org.il/wp-content/uploads/2018/10/%D7%92%D7%95%D7%A8%D7%9E%D7%99%D7%9D-.pdf>
7. DAGAN – BUZAGLO, N. Aspects of Privatization in the Education System. Tel Aviv: Adva Center, 2010. 1-7 p. Available at: <https://adva.org/wp-content/uploads/2014/09/hafrataedu.pdf>
8. EYAL, N. The Revolt Against Globalization. Tel Aviv: Yediot Ahronot Books, 2018. 89 – 111 p. ISBN-13: 978-9655645064.
9. FOX, H., YANAI, C., & WEABLES, N. Technology-Vocational Education: Trends and Developments in the Years (2006–2017) Jerusalem: Taub Center for the Study of Social Policy in Israel, 2018. 95 – 114 p.
10. FRANK, A. Finland and Israel - two conflicting paradigms. Journal of Opinions, Education and Culture. vol 12 (3), 2011. 16 p.
11. GILAT, Y. WENGROWITZ, The status of the teacher in today's Israeli society. Journal of Education, vol 68, 2018. 27-11 p. Available at: http://library.macam.ac.il/study/pdf_files/d12899.pdf
12. Ministry of Education. The Educational Picture - Upper Division: National Data 2018 Jerusalem: Ministry of Education. 28- 41 p.

13. NETA, M. Labor productivity in Israel and in developed countries and the factors that affect it. Bank of Israel, Information and Research Center for the Knesset of Israel, 2021. 3-24 p. Available at: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/32cc800a-0db6-ea11-8116-00155d0af32a/2_32cc800a-0db6-ea11-8116-00155d0af32a_11_17914.pdf.
14. RESNIK, J. Globalization of education and building a managerial discourse in Israel. Macham, Education in Israel, vol 34 (9), 2009. 82-110 p.
15. SALBERG P. Learning from Finland: Insights from a Successful Educational System. Rahanana: The Kibbutz Hameuchad, 2011. 133 – 151 p.
16. SWIRISKI, S. Education in Israel: Separate Track District. Tel Aviv: Berotot. 2010. 232 – 248 p. ISBN: 9789652744548
17. TAMIR, J. Who is afraid of equality: on education and society in Israel? Tel Aviv: Yedioth Books., 2016. 45 – 59 p.
18. The Knesset Research and Information Centre. The Issue of the Contents of the Palestinian Textbooks: The Treatment of Jews, Israel and Peace, written by Yuval Vergen, 2015. Available at: <https://edu.gov.il/owlheb/Pages/default.aspx>.
19. WEISBLAI, A. The education system in the Corona crisis. Review submitted to the Education Committee, On the occasion of the beginning of the work of the committee in the 2nd Knesset. Research and Information Center, 2021. 5-24 p. Available at: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/a132460f-7682-eb11-810d-00155d0aee38/2_a132460f-7682-eb11-810d-00155d0aee38_11_17983.pdf.
20. ZOHAR, A., BOSHERIAN, O. Adapting curricula and learning materials to the 21st century. Summary of the work of the Committee of Experts, situation and recommendations. The Initiative - Center for Knowledge and Research in Education on the Israeli National Academy of Sciences' 2020. 68-160 p. Available at: <http://education.academy.ac.il/SystemFiles/23399.pdf>. **In English**
21. ADAM, N. School Empowerment and the Centralization Trap. In: Inbar, Dan (ed.) Towards an Educational Revolution. The Van Leer Institute in Jerusalem. Kibbutz Hameuchad Publishing, 2006. 296-309 p. Available at: <https://portal.macam.ac.il/article/>
22. ADAMALI, A., CFFEV, J. O., & SAFDAR, Z. Trends in national e- strategies: A review of 40 countries In the International Bank for Reconstruction and Development (Eds). Information and communication for development: Global trends and policies, 2006. 87-124 p. Washington, DC: The World Bank.
23. AHO, E., PITKANEN, K., & SAHLBERG, P. Policy development and reform principles of basic and secondary education in Finland since 1968. Washington, DC: World Bank. Education Working Paper Series -2. ED493641 ISBN: N/A.
24. BRAUCH H.G. Introduction: Globalization and Environmental Challenges: Reconceptualizing Security in the 21st Century. In: Brauch H.G. et al. (eds) Globalization and Environmental Challenges. Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace, vol 3, 2008. Springer, Berlin, Heidelberg. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-540-75977-5_1
25. BURBULES, N. C., TORRES, A., & CARLOS, A. Globalization and education: an introduction. In Burbules, N. C. and Torres, Carlos A.) Eds.) Globalization and education Critical perspectives. London: Routledge, 2006. 1-26 p. ISBN-13: 978-0415920476

26. CARMOY, M. Education policy in the face of globalization: Whither the national state. *Handbook of global education policy*, 27. 2016. 177 – 192 p. ISBN: 978-1-118-46805-0
27. Central Bureau of Statistics in Israel (2021). <https://www.cbs.gov.il/he/pages/default.aspx> (visit in 12.3.22).
28. DALE, R. Global Education Policy: creating Different Constituencies of Interest and Different Modes of Valorization. In *Global Educational Policy and International Development*, edited by A. Verger, M. Novelli, & Altinyelken, H.K, 2012. 287–293 p. ISBN:9781474296021.
29. DAUN, H. Educational Restructuring in the Context of Globalization and Local Demands. New York: Routledge Falmer, 2002. 6- 11 p. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED567143.pdf>
30. DERVIN, F., PAATELA-NIEMINEN, M., KUOPPALA, K., & RIITAOJA, A.-L. Multicultural education in Finland: Renewed intercultural competencies to the rescue? *International Journal of Multicultural Education*, 14 (3), 2012. 1–13 p. ISSN 1934-5267.
31. FLOOD, A. Finland ranked world's most literate nation *Guardian*. 2016 Retrieved from <https://www.theguardian.com/books/2016/mar/11/finland-ranked-worlds-most-literate-nation> (Economic News Paper).
32. FULLAN, M. *All systems go: The change imperative for whole system reform*. Thousand Oaks, CA: Corwin, SAGE Knowledge, 2010. 69 -75 p. ISBN-13: 978-1412978736.
33. HALINEN, I., JARVINEN, R. Towards inclusive education: the case of Finland. *Prospects* 38 (1), 2008. 77–97 p. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11125-008-9061-2>
34. HANCOCK, L. Why Are Finland's Schools Successful? *The Smithsonian*, 2011. Available at:<https://www.smithsonianmag.com/innovation/why-are-finlands-schools-successful-49859555/>
35. HARJU – LUUKKAINEN, H., MCELVANY, N. Immigrant Student Achievement and Education Policy in Finland. In: Volante L., Klinger D., Bilgili O. (eds) *Immigrant Student Achievement and Education Policy. Policy Implications of Research in Education*, vol 9. Springer, Cham, 2018. Print ISBN 978-3-319-74062-1
36. HAY, C. What's Globalization Got to Do with It? *Economic Interdependence and the Future of European Welfare States*. Cambridge University Press 41 (1), 2006. 1-22 p. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2006.00168.x>
37. HOGAN, A. J., SELLAR, S., & LINGARD, B. Commercializing Comparison: Pearson Puts the TLC in Soft Capitalism. *Journal of Education Policy*, vol 31 (3): 2006. 243–258 p. Available at: <https://doi.org/10.1080/02680939.2015.1112922>
38. GRIMALSCHI, Anatolii, Politici educaționale. În : Nantoi O., Iovu A., Boțan, I. Cantarji, V. Reabcinschi, V. Gremalschi. A. Integrarea grupurilor etnice și consolidarea națiunii civice în Republica Moldova. Chișinău, 2012, 220 p.
39. KUMAPULAINEN, T. *Opettajat Suomessa 2013 (Teachers in Finland 2013)*. Helsinki: Opetushallitus. 176 – 180 p. ISBN 978-952-13-5761-9 (nid.)
40. LEIJOLA, L. The education system in Finland: Development and equality. *ETLA Discussion Papers*, No. 909. The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA), Helsinki, 2014. 7-19 p. Available at: <https://www.econstor.eu/handle/10419/63630>

41. LEWIS, R. Finland, cultural lone wolf. Yarmouth, ME: intercultural Press, 2005. 181-192 p. ISBN-13: 978-1931930185
42. LIANG, X., KIDWAI, H., & ZHANG, M. How Shanghai Does It. Insights and Lessons from the Highest-ranking Education System in the World. Washington, DC: World Bank, Directions in Development, 2006. 133 – 142 p. ISBN-13: 978-1464807909
43. MERILAINEN, R., ISACSSON, A., & OLSON, S. Secondary Vocational Education in Finland. Workforce Education Forum (WEF), Vol 39 (1). 2019. 43-51 p. ISSN 2378-1904 (Print)
44. Ministry of Education in Israel- Education policy, 2020 -<https://www.gov.il/en%20/de%20par%20tments/ministryofeducation> (visit in 18.7.21).
45. MORGAN, H. Review of Research: The Education System in Finland: A Success Story Other Countries Can Emulate. *Childhood Education*, Vol 90 (6), 2014. 453-457 p. Available at: <https://doi.org/10.1080/00094056.2014.983013>
46. MUNDY, K. Globalization and education change: new policy worlds. *International handbook of education policy*, Springer, Dordrecht, 2005. 3-17 p. ISBN: 978-1-4020-3189-2
47. O'DONNELL, N.S. What we can't learn from Finland Schools: Apples, oranges, and denial. *Huffington Post*, 2017. Retrieved from http://www.huffingtonpost.com/nicole-stellonodonnell/we-cant-learn-from-finlands-schools_b_9513544.html
48. OCHS, K., PHILLIPS, D. Comparative Studies and Cross-national Attraction in Education: A Typology for the Analysis of English Interest in Educational Policy and Provision in Germany. *Educational Studies*, vol 28(4), 2002. 325-339 p. Available at: <https://doi.org/10.1080/0305569022000042372>
49. OECD – Education at Glance – 2020. 386- 403 p. https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2020_69096873-en#page3 (visit in 3.3.22)
50. Putină, N., Iațco M., Representation of ethnic minorities in Republic of Moldova: a framework for an analysis of Gagauz ethnic minority representation. *Editura Universității Oradea*, nr. 22, 2016, pp. 75-86.
51. RAMIREZ, F. O., MEYER, J. W., & LERCH, J. World society and the globalization of education policy. *The handbook of global education policy*, 2016. 43-63 p. Print ISBN:9781118468050
52. SALOVIITA, T. Attitudes of Teachers Towards Inclusive Education in Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64:2, 2020. 270-282 p. Available at: <https://doi.org/10.1080/00313831.2018.1541819>
53. SCHRIEWER, J., C. MARTINEZ. Constructions of Internationality in Education. In *the Global Politics of Educational Borrowing and Lending*, edited by G. Steiner-Khamisi, 29–52 p. New York: Teachers College Press, 2004. ISBN-13: 978-0807744932
54. TAKAYAMA, K. A nation at risk crosses the Pacific: Transnational borrowing of the US crisis discourse in the debate on education reform in Japan. *Comparative Education Review*, vol 51(4), 2007. 423-446 p. Available at: <https://doi.org/10.1086/520864>
55. TANNER, A. Overwhelmed by refugee flows: Scandinavia tempers its warm welcome. *Migration Policy Institute*, 2016. Available at: <https://www.migrationpolicy.org/article/overwhelmed-refugee-flows-scandinavia-tempers-its-warm-welcome>
56. YUAN, Z. Dual Priority Agenda: China's Model for Modernizing Education. *ECNU Review of Education*, vol 1(1), 2018. 5-33 p. Online ISSN: 2632-1742.

57. ZHU, Y. New National Initiatives of Modernizing Education in China. ECNU Review of Education, vol 2(3), 2019. 353-362 p. ISSN: 2096-5311 Available at: <https://doi.org/10.1177/2096531119868069>

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEZĂ:

I.2. Monografie colectivă

1. ROȘCA, S. EL FAHEL, D. Sistemul educațional din Finlanda: impact asupra dezvoltării durabile a societății, în *Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate*. Monografie colectivă. Coord. L. Roșca.- Chișinău: AAP (tipogr. „Print-Caro”, 2022, - 436 pag. ISBN 978-9975-165-06-8, pp. 114-161, https://ibn.idsi.md/ro/book_view/108 .

II. Articole în reviste științifice

II.2. În reviste din străinătate recunoscute

2. EL FAHEL, D. "We will not leave a child behind." The Wounded on the Battlefield". The intended meaning and concept, the response and the positive side in the comparison between the Finnish educational system and the Israeli educational system, în *ELARAB, economic – society paper*, February, 2021. Available at: <https://www.alarab.com/Article/984445> . [Cited 26.2.2022]. " لن تأبستجلا، وممفهاو قصودمال ىنعمال "عركتمال ناديم ىف الجرحى - "الركب فالذ لافط لكناھ كترذ لى الاسرائيل ىقباالتر زجھا ىنود ىفنلندا لىقباالتر زجھا. ىن ىد ىنارقمال ىف ابى جبالا ىن الجو
3. EL-FAHEL, D., SIROTA, J. Education policy in Finland, în *JIJIE, IASI: Performantica, Sustainable economic and social development of Euroregion's and cross – border areas*, vol xxxvi, 2020. Pp.95-105. ISBN: 978-606-685-744-4.
4. EL FAHEL, D., SIROTA, J. Education policy in Finland, în *Preocupări contemporane ale științelor socio-umane*. Ediția 10, 5-6 decembrie 2019. Chișinău, "Print-Caro" SRL, 2020, Pp. 594-606. ISBN 978-9975-3371-7-5.
5. EL-FAHEL, D. Teacher status in Finland, în *EPH - International Journal of Educational Research*, vol 3(9), 2019. Pp. 27-34. ISSN: 2208-2204. Available at: <https://ephjournal.org/index.php/er/article/view/1566/929> [Cited: 15.10.22].

II.3. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

6. EL FAHEL, D., ROȘCA, L. Caracteristicile sistemului educațional din Finlanda: impactul asupra vieții sociale, în *Relații internaționale Plus*, nr. 2(20), 2021. Pp. 9-22. (Categorie B) ISSN 1857-4440.10.52327/1857-4440.2021.2(20).01, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/146083.
7. EL FAHEL, D., ROȘCA, L. Characteristics of the finnish education system: impact on social life, în *Relații internaționale Plus*. nr. 2(20), 2021. Pp. 132-145. (Categorie B) ISSN 1857-4440.10.52327/1857-440.2021.2(20). 15., https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/146083.
8. EL – FAHEL, D., SIROTA, J. Teacher status in Israel, în *Administrarea Publică*, Nr. 2 (106), 2020. Pp. 132-138. Czu : 371.12(569.4). (Categorie B.) ISSN 1813-8489.10.5281/zenodo.3875074.
9. EL FAHEL, D. Structuring the curriculum of the educational system in Israel for the 21st century, în *Scientific Annals of the Academy “Stefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova, Legal Sciences*, nr. 15, Chisi-

nau: DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ, Scientific Department 2022. Pp. 214-231. (Categorie B). ISBN 978-9975-135-60-3 (PDF). (Categorie B)

10. **EL-FAHEL, D, SIROTA, J** Equal opportunities in the educational sphere of Israel, în *EcoSoEn, Free International University of Moldova*, nr 1-2, 2019. Pp. 73-79. UDC: 37.06 JEL Classification: I21, I25. ISSN 2587--344X. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/73-79_2.pdf [Cited:15.10.22].(Categorie B).

III. Articole în culegeri științifice

III.1. În lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

11. **EL FAHEL, D.** Appreciation of the purposes and objectives of education in modern political theory. In: *The Security Strategy of the European Union in the context of the Metamorphoses of International Relations*. Vol.2, April 22, 2022, Chisinau. Chisinau: Typogr. "Print-Caro", 2022. Pp. 258-268. ISBN 978-9975-56-873-9.
12. **EL FAHEL, D.** The comparative advantages of the internationalized education system, în *Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale*. Vol.1 (23) aprilie 2021, Chișinău. Chișinău: Tipogr.,Print-Caro", 2021, pp.301-306. ISBN 978-9975-56-873-9. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/301-306_11.pdf [Cited: 26.2.22].
- 13 **EL FAHEL, D.** Multiculturalism in Israel: educational policies, în *Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice*. Ediția a VII-a, 26 februarie 2021, Chișinău. Chișinău: Tipografia «Print-Caro», 2021. Pp. 98-101. ISBN 978-9975-3492-3-9. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/98-101_44.pdf [Cited: 26.2.22].
- 14 **EL-FAHEL, D.** Incentives And Rewards for Teachers. The Case of Israeli Education System, în *Scientific Collection «InterConf», (47): with the Proceedings of the 2 nd International Scientific and Practical Conference «Experimental and Theoretical Research in Modern Science»* March 26-28, 2021. Chisinau, Moldova: Pp. 69-74. ISBN 978-5-368-01372-5. Available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/10557> [Cited: 15.10.22]
- 15 **EL FAHEL, D.** A focused look at the characteristics of the finnish education system, în *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*. XI, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: Tipografia "Print Caro", 2020. Pp. 81. ISBN 978-9975-3471-0-5. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Contemporary%20issues_p81-81.pdf [Cited: 15.10.22].
- 16 **EL-FAHEL, D., SIROTA, J.** Psychological service – part of the educational system in Israel, în *Performanța în educație: factor-cheie în asigurarea securității umane*. 9-10 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Academia de Administrare Publică, 2020. Pp. 115-119. ISBN 978-9975-3492-0-8. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-119_14.pdf [Cited: 15.10.22].
- 17 **EL-FAHEL,D., SIROTA, J., HAJAJRA, M.** Forming relationships in a multiculturalism Israeli system in order to resolve conflicts, în *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii*. Ediția a 21-a , 27-28 septembrie 2019, Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2019. Pp. 342-345. ISBN 978-9975-75-968-7. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/342-345_2.pdf [Cited: 26.2.22].

ADNOTARE

Dasman Al Fahel, „Finlanda și Israel: analiza comparată a politicii educaționale strategice”, teza de doctor în științe politice, Chișinău, 2023.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 275 de surse, 9 tabele, 24 figuri și 12 anexe; 173 pagini de text de bază.

Domeniul de cercetare: științe politice

Cuvinte cheie: calitatea în educație, politica educațională, control pedagogic, dezvoltarea personalului didactic, strategie educațională, internaționalizare, sisteme educaționale, serviciu educațional, cooperare strategică, analiza curriculară.

Scopul cercetării se concentrează pe examinarea și analiza sistemului educațional a două țări - Israel și Finlanda, pe evaluarea mecanismelor, avantajelor și dezavantajelor fiecărui sistem, pe evaluarea semnificației succesului sistemului finlandez, impactul acestuia asupra societății și economiei și, mai ales, pentru adaptarea tinerei generații la cerințele de competențe ale secolului XXI.

Obiective cercetării sunt: analiza ideologiei, a considerațiilor politice și a politicii care stau la baza conduitei și priorității naționale în Finlanda și Israel; identificarea componentelor politicii educaționale în strategia de conducere, stilul de management, nivelul de autonomie acordat funcționarilor; interpretarea caracteristicilor condițiilor prealabile pentru integrarea în domenii profesionale conform cerințelor secolului XXI.

Noutatea științifică și originalitatea constă în faptul că este pentru prima dată când se efectuează cercetări comparative între două sisteme naționale de învățământ, unde într-unul, cel al Israelului, există o dorință reală și un angajament real pentru schimbarea imediată și internalizarea metodelor inovatoare și abordare în sistemul educațional. În opinia autorului, pe de o parte, punctele forte existente în sistemul de învățământ israelian ar trebui consolidate, dar, pe de altă parte, este nevoie de adaptarea unei paradigme de management contemporane pentru a îndeplini obiectivele acestui studiu.

Problema științifică este redată de analiza factorilor politicii educaționale și a sinergiei lor în consolidarea aportului la dezvoltarea economiei locale. Studiul aprofundat al diverselor aspecte a sistemului educațional, concluziile și recomandările autorului sunt orientate către îmbunătățirea politicii educaționale din Israel.

Importanța teoretică a tezei este justificată de aplicarea metodologiei științifice, bazată pe analiza multidimensională a politicii educaționale israeliene și finlandeze în vederea găsirii indicatorilor ce corelează politica educațională, accentul și procesele strategice din sistem și contribuția economico-ocupațională.

Valoarea aplicativă a lucrării. În baza cerințelor secolului XXI față de educație și sistemul de învățământ, autorul subliniază că în ultimele două decenii la nivel mondial sunt atestate procese, care accentuează tendința globală în toate domeniile vieții social-politice. Acestea influențează economia, societatea, administrația statului, cultura, obiceiurile și chiar viața cotidiană a tuturor locuitorilor. Caracteristica, definirea unor noțiuni, sintagme precum globalizarea, corelația dintre politica educațională și economie, prezentarea și evaluarea politicilor și strategiilor de dezvoltare a economiei și a educației etc. - constituie aportul autorului la dezvoltarea teoriei politice contemporane.

Implementarea rezultatelor științifice și-au găsit reflectarea în 17 articole publicate în reviste științifice din Republica Moldova, Israel, România și Materialele conferințelor științifice, dar și în comunicările din cadrul diverselor conferințe științifice naționale și internaționale.

ANNOTATION

Dasman Al Fabel, "Finland and Israel: comparative analysis of strategic educational policy", PhD thesis in political science, Chisinau, 2021.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 275 sources, 9 tables, 24 figures and 12 appendices; 173 pages of basic text.

Keywords: quality in education, educational policy, pedagogical control, teaching staff development, educational strategy, internationalization, educational systems, educational service, strategic cooperation.

Research field: Theory and methodology of international relations and diplomacy. The objectives of the research are: to analyze the ideology, political considerations and politics underlying the conduct and national priority in Finland and Israel identifying the components of the educational policy in the management strategy, the management style, the level of autonomy granted to officials; interpreting the characteristics of the prerequisites for integration in professional fields according to the requirements of the 21st century.

The purpose of the research is to examine and analyze the educational system of two countries - Israel and Finland, to evaluate the mechanisms, advantages and disadvantages of each system, to evaluate the significance of the success of the Finnish system, its impact on society and the economy, and especially for the adaptation of the young generation to the skills requirements of the 21st century. The scientific novelty and originality lies in the fact that it is the first time that comparative research is carried out between two national education systems, where in one, that of Israel, there is a real desire and a real commitment to immediate change and the internalization of innovative methods and approach in the educational system. In the author's opinion, on the one hand, the existing strengths in the Israeli education system should be strengthened, but on the other hand, the adaptation of a contemporary management paradigm is needed to fulfill the objectives of this study.

The scientific problem is rendered by the analysis of educational policy factors and their synergy in strengthening the contribution to the development of the local economy. The in-depth study of various aspects of the educational system, the author's conclusions and recommendations are aimed at improving the educational policy in Israel.

The theoretical importance of the thesis is justified by the application of the scientific methodology, based on the multidimensional analysis of the Israeli and Finnish educational policy in order to find the indicators that correlate the educational policy, the emphasis and strategic processes in the system and the economic-occupational contribution.

The applicative value of the work. Based on the demands of the 21st century towards education and the education system, the author points out that in the last two decades worldwide processes are attested, which accentuate the global trend in all areas of social-political life. They influence the economy, society, state administration, culture, customs and even the daily life of all inhabitants. The characteristic, the definition of some notions, phrases such as globalization, the correlation between educational policy and the economy, the presentation and evaluation of policies and strategies for the development of the economy and education, etc. - constitutes the author's contribution to the development of contemporary political theory.

The implementation of the scientific results found their reflection in 17 articles published in scientific journals from the Republic of Moldova, Israel, Romania and the Materials of scientific conferences, but also in the communications of various national and international scientific conferences.

АННОТАЦИЯ

Дасман Аль Фахель, «Финляндия и Израиль: сравнительный анализ стратегической образовательной политики», диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук, Кишинэу, 2023.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 275 источников, 9 таблиц, 24 рисунка и 12 приложений; 173 страницы основного текста.

Ключевые слова: качество образования, образовательная политика, педагогический контроль, развитие педагогических кадров, образовательная стратегия, интернационализация, образовательные системы, образовательная служба, стратегическое сотрудничество.

Область научных интересов: Теория и методология международных отношений и дипломатии. **Цель исследования:** анализ идеологии, политических соображений и политики, лежащих в основе поведения и национальных приоритетов в Финляндии и Израиле; знание структуры образовательной службы в обеих странах; выявление составляющих образовательной политики в стратегии управления, стиля управления, уровня автономии, предоставляемой должностным лицам; интерпретация особенностей предпосылок интеграции в профессиональные сферы в соответствии с требованиями 21 века.

Задачи исследования - изучить и проанализировать образовательную систему двух стран - Израиля и Финляндии, оценить механизмы, преимущества и недостатки каждой системы, оценить значимость успеха финской системы, ее влияние на общество и экономики, и особенно для адаптации молодого поколения к требованиям навыков 21-го века.

Научная новизна и оригинальность заключается в том, что впервые проводится сравнительное исследование между двумя национальными системами образования, где в одной, израильской, есть реальное желание и реальная приверженность немедленным изменениям и интернализации инновационных методов и подходов в системе образования. По мнению автора, с одной стороны, существующие сильные стороны израильской системы образования следует укреплять, а с другой стороны, для выполнения задач настоящего исследования необходима адаптация современной парадигмы управления.

Научная проблема представлена анализом факторов образовательной политики и их синергии в усилении вклада в развитие местной экономики. Углубленное изучение различных аспектов системы образования, выводы и рекомендации автора направлены на совершенствование образовательной политики в Израиле.

Теоретическая значимость диссертации обосновывается применением научной методологии, основанной на многомерном анализе израильской и финской образовательной политики, с целью нахождения показателей, соотносящих образовательную политику, акценты и стратегические процессы в системе и хозяйственно-профессиональный вклад.

Прикладное значение произведения. Исходя из требований 21 века к образованию и системе образования, автор указывает, что в последние два десятилетия во всем мире отмечаются процессы, которые усиливают глобальную тенденцию во всех сферах общественно-политической жизни. Они влияют на экономику, общество, государственное управление, культуру, обычаи и даже повседневную жизнь всех жителей. Характеристика, определение некоторых понятий, словосочетаний, таких как глобализация, соотношение образовательной политики и экономики, представление и оценка политики и стратегии развития экономики и образования и др. - представляет собой вклад автора в развитие современной политической теории.

Имплементация научных результатов нашло свое отражение в 17 статьях, опубликованных в научных журналах Республики Молдова, Израиля, Румынии и в материалах научных конференций, а также в сообщениях различных национальных и международных научных конференций.

DASMAN EL - FAHEL
FINLANDA ȘI ISRAEL: O ANALIZĂ COMPARATĂ A POLITICII
STRATEGICE DE EDUCAȚIE

**SPECIALIZAREA: 562.01 – Teoria și metodologia relațiilor
internationale și a diplomației**

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

Aprobat spre tipar: 23.02.22
Hârtie ofset. Tipar digital.
Coli de tipar:2.2

Formatul hârtiei: A4
Tiraj 50 ex.
Comanda 5

Tipografia „PRINT - CARO”,
Str. Astronom Nicolae Donici 14 mun. Chișinău MD-2049
tel. (022) 85-33-86